

**KTH Arkitektur
och samhällsbyggnad**

SANDRA SÅGER ADELSKÖLD
sandrasageradelskold@gmail.com

Alla tiders torg

En undersökning angående den upplevda miljön

Examinator/ handledare:
Magnus Rönn, Docent
Arkitekturskolan

UPPSATS I FORT- OCH VIDAREUTBILDNINGSKURSEN:
Att tävla utvärdera arkitektur – teorier och metoder, AD242V, 7.5 hp
Arkitekturskolan, Kungliga Tekniska Högskolan, KTH, Stockholm, VT 2014

*Tack! till Morfar som hjälpte till att ta bilderna
och alla som svarade på enkäten*

Abstract

Denna uppsats tar avstamp i en förväntad skillnad mellan hur exploatörer, bevarare samt allmänheten upplever miljöer olika och hur detta påverkar en miljö som rör alla tre parter. Med exemplet Stora torget i Visby, och dess transformation till ”Alla tiders torg”, visar sig den förväntade skillnaden i hur man använder begrepp för att beskriva miljön för olika syften, samt hur allmänhetens känsla av miljön motsätter sig experternas, i detta fall exploatörerna, som styrde förvandlingen.

Genom att studera det skriftliga material som ligger till grund för förändringen, samt de skydd som finns för miljön, kan undersökningen visa på hur begrepp används inom de två olika sektorerna *exploatörer* kontra *bevarare*. Genom en enkät som besvarades av allmänheten kunde också deras uppfattning av miljön jämföras med det skriftliga materialet.

Resultaten av slutsatsen visar slutligen på att de olika sektorerna i mångt och mycket använder sig av liknande begrepp, men i olika syften. Därutöver även att allmänheten ofta har en stark åsikt men att denna inte alls stämmer överrens med experternas, i det här fallet exploatörernas, uppfattning av miljön.

Undersökningen är inte på något sätt uttömmande inom ämnet, utan kanske snarare visar att det behövs mer forskning och kunskap gällande hur sektorerna ska kunna komma närmre varandra när det gäller förändring av en miljö, samt även att det behövs forskning och kunskap i hur och varför allmänheten bör ta större del i en sådan process.

Nyckelbegrepp: Bevarande, Exploatering, Allmänheten, Stora torget i Visby, Upplevd miljö

Innehåll

1	Inledning	1
1.1	Syfte	1
1.2	Frågeställningar	1
1.3	Avgränsningar	2
1.4	Metod och material	2
1.4.1	<i>Metodkritik</i>	3
1.4.2	<i>Analysbegrepp</i>	3
2	Alla tiders torg	5
3	Exploatörernas och bevararnas begreppsanvändning	8
3.1	Exploatörerna	8
3.1.1	<i>Tävlingsbeskrivningen och förstudierapporten</i>	8
3.1.2	<i>Bidragsbeskrivning "Alla Tidens Torg"</i>	9
3.1.3	<i>Juryns utlåtande samt motivering</i>	10
3.1.4	<i>Nominering till Sienapriset 2012</i>	11
3.2	Bevarandesidan	11
3.2.1	<i>Världsarvsmotiveringen</i>	11
3.2.2	<i>Riksintressebeskrivningen</i>	12
3.2.3	<i>Byggnadsordningen för Visby innerstad</i>	12
4	Resultatet av enkäten	13
4.1	Deltagandet	13
4.2	Bildfrågorna	15
4.2.1	<i>Lammen vid Torgkassen</i>	17
4.2.2	<i>Vy över "Smycket"</i>	20
4.2.3	<i>Vy från det nordvästra hörnet</i>	24
4.2.4	<i>"Lunden" vid ruinens fasad</i>	27
5	Analys och slutsatser	31
6	Litteraturförteckning	33
7	Bildförteckning	34

1 Inledning

”Alla tiders torg” är det förslag som vann tävlingen gällande Stora Torget i Visby. Tävlingen anordnades av Region Gotland, och med i juryn satt representanter från Tekniska förvaltningen, Statsarkitektkontoret, Ledningskontoret, Gotlands museum och två representanter från branschorganisationen Sveriges Arkitekter. Stora Torget i Visby är en del av Världsarvet Hansestaden Visby, samt är Riksintresse för kulturmiljövården.

Det är inte ovanligt att det finns skilda tankar om hur en kulturmiljö ska förvaltas, förnyas och brukas. Så är också fallet i Visby. Det som ofta skiljer åsikterna åt är hur olika yrkesgrupper med olika yrkeserfarenhet ser på möjligheter och värden i miljön. Begreppet bevaradevärd är förmodligen vanligare inom kulturmiljövårdssektorn än inom arkitektkåren.

Med min utgångspunkt, som nyexaminerad byggnadsantikvarie, är jag väl införstådd i hur kulturmiljöer värderas inom kulturmiljövården, men är också väl medveten om att det finns andra intressenter av samma miljö som definierar andra värden och möjligheter. Det finns också sedan tidigare ett intresse hos undertecknad av hur allmänheten uppfattar experternas arbete, därför vill jag i den här uppsatsen ta reda på om mina förutfattade meningar stämmer utifrån tre perspektiv; *exploatörerna*, *bevararna* och *allmänheten*.

Den hypotes som förs är att olika begrepp för att beskriva en miljö används på olika sätt, och detta beroende av vilken sektor som representeras. Jag själv är speciellt intresserad av att jämföra exploatör- och bevarandesidorna i en process som den kring ombyggnaden av Stora torget, samt undersöka hur dessa förhåller sig till allmänhetens uppfattning.

1.1 Syfte

Uppsatsen syftar till att bidra med en förståelse kring hur *exploateringssidan*, med Region Gotland och Sveriges Arkitekter i spetsen, använder begrepp och beskriver miljöer kontra den för *bevarandesidan* där Unesco, Riksantikvarieämbetet och Länsstyrelsen ingår. Därutöver också hur allmänheten uppfattar den gestaltade miljön.

1.2 Frågeställningar

- Vilka skillnader finns i begrepps användningen parterna emellan?
- Hur har resultatet tagits emot av allmänheten, och stämmer deras uppfattning ihop med tävlingsbidragets visioner?

1.3 Avgränsningar

Uppsatsen avgränsas genom valet av metod, valet av fallstudie samt de tre nämnda perspektiven. Fallstudien som valts är tävlingsresultatet ”Alla tiders torg”; förändringen av stora torget i Visby.

1.4 Metod och material

Utgångspunkten är att följa den metod som Steffner använder sig utav i avhandlingen *Värdering av stadsmiljöer – en metod att mäta upplevelse*. Metodutvecklingen i denna har utgått ifrån att experters och allmänhetens uppfattning av miljöer ofta skiljer sig åt. Steffner menar att användandet och definitionen av begrepp som ”*estetiskt tilltalande*” gör glappet mellan experter och lekmän större. Ursprungligen har metoden utvecklats av James Russell som utgått ifrån strukturer kring människors känsloliv, och hur detta i sin tur kan ge en bild av hur miljöer upplevs (Steffner, 2009).

I min undersökning har jag utgått ifrån ett mindre avgränsat område, där bilderna är tagna på olika detaljer och utblickar inom det utpekade området. Att inte befinna sig på platsen när frågorna besvaras menar Steffner har sina fördelar, då kan deltagaren koppla bort intrycket från en specifik miljö och eventuellt utgå från den samlade *minnesbild* personen har av platsen. Detta reducerar risken för att svaren påverkas av tillfälligt störande moment (Steffner, 2009, ss. 40-41).

För att få metodens frågor besvarade används en webenkät. Det program jag använt mig av, ”surveymonkey.se”, har tio frågor som maxgräns och i dessa inkluderas då även bilder som i sig räknas som en fråga. Utifrån detta valdes sedan den viktigaste bakgrundsvariabeln ut, vilken används som en egen fråga, för att analysen i enkätprogrammet skulle kunna genomföras smidigare i ett senare skede. De övriga bakgrundsfrågorna fick samsas under en och samma variabel. Totalt är det fyra bildfrågor som var och en delas upp i två delfrågor.

Några tillägg gjordes i frågorna, samt svarsalternativen, vilket i sig blir till något av en egen variant på Steffners metod som nämnts ovan. Dels så begränsade jag deltagaren till att välja max fem svarsalternativ till fråga B, här inkluderades en fri svarsruta där övriga kommentarer kunde förmedlas. Anledningen till det första tillägget grundar sig i att jag vill att deltagaren ska göra ett aktivt val utifrån alternativen. Det andra tillägget gjordes för att det fanns en osäkerhet hos mig som frågeställare över hur många som skulle besvara enkäten. Kommentarsrutan tillkom som möjlighet till information vid ett lågt deltagarantal. Ett urval

av resultaten kommer att presenteras i figurer med tillhörande reflektioner, och en kortfattad analys av de kommentarer som givits kommer att redovisas. Resultaten i sin helhet finns dock tillgängliga som tabeller i medföljande bilaga, detta gäller även sammanställningen av kommentarer.

Genom enkäten lämnas en uppfattning kring hur allmänheten uppfattar platsen, och genom studier av tävlingen samt motiveringen till världsarvet och riksintressebeskrivningen ges en bild av platsens förutsättningar, samt vilka begrepp som används av experter för just den här miljön. Detta resulterar i en kort sammanfattning av begreppen, samt en uppdelning av vilka intressen som ligger bakom dessa.

Det material som använts för exploitörens perspektiv är tävlingsbeskrivningen, förundersökningen och tävlingsbidraget ”Alla tiders torgs” beskrivning, samt juryutlåtandet och nomineringstexten till Sienapriset. Bevarandeperspektivet presenteras genom riksintressebeskrivningen för Visby, utvalda delar av byggnadsordningen för Visby innerstad, liksom Unescos motivering för Hansestaden Visby.

1.4.1 Metodkritik

Webbenkäter har både för- och nackdelar. Fördelarna är att det förenklar arbetet med analysen och sammanställningen av enkäten. Det ger också en möjlighet att utan resurser nå ut och få en större spridning av frågorna, vilket förhoppningsvis bidrar till ett högt deltagande. Nackdelarna kan vara att det på förhand inte går att veta hur många som kommer att besvara frågorna, samt att de program som används för webbenkäten begränsar utformningen av frågor och svarsalternativ. Det negativa med den givna presentationen av delfrågorna är att dessa kan ha uppfattats som svårtolkade, till exempel *vilka* svar tillhör *vilken* fråga. Detta gick enligt min mening inte att lösa på något tydligare sätt, i och med de begränsningar som fanns i det enkätprogram som användes.

Som redan nämnts har bilder ingått i enkäten, vilka kan ha påverkat resultatet. Om en mer djupgående studie skulle genomförts hade det varit önskvärt att fler bilder använts, både från olika tider på året samt olika tider på dygnet.

1.4.2 Analysbegrepp

Begreppen som används i metoden för att analysera hur miljön upplevs är *aktiv, passiv, spännande, tråkig, trivsamt, otrivsamt, trygg, otrygg*. Uppdelningen av begreppen som *positiva* alternativt *negativa* visas inte som helt självklart för alla de ovanstående. Steffner beskriver

den positiva upplevelsen som något på linjen mellan som hon säger "*passiv avslappning till aktivt intresse*" och motsatsen till "*aktiv rädsla och passivt ointresse*".

Hur definieras då begreppen som används i undersökningen? Det finns begrepp som är negativa och som aldrig skulle ha används när man beskriver en god miljö, utan snarare för en plats med många brister, och då med beskrivningar som *otrivsam, otrygg och tråkig*. Sedan finns det begrepp som *spännande, trivsam och trygg*. Det är positiva uttryck för goda miljöer. Detta är också något som går igen i de beskrivningar av miljön som agerar fallstudie för denna undersökning. Huruvida miljön upplevs som *passiv* eller *aktiv* är omöjliga att definiera som negativa eller positiva, då de beror på kringliggande faktorer och det sammanhang i vilken platsen ingår. Båda begreppen kan beskriva en negativ eller positiv upplevelse av miljön (Steffner, 2009, s. 41).

2 Alla tiders torg

Stora torget, ”Alla tiders torg”, ligger beläget i centrum av innerstaden Visby. Stora torget är en benämning som lever kvar sedan gammalt, men platsen har också fått ett nytt namn i och med den förändring som genomfördes med start våren 2010. Förändringarna grundades i en arkitektävling som utlystes av Region Gotland och avgjordes 2009 (Samhällsbyggnadsförvaltningen, 2012).

Bild 1 Karta över Visby innerstad, (Jonsson, 1989)

”Alla tiders torg” var det bidrag som vann tävlingen, och som i sin tur styrde den nya gestaltningen av torget som invigdes sommaren 2010 (Samhällsbyggnadsförvaltningen, 2012).

Innan omgestaltningen hade torget en prägel som kunde spåras tillbaka ända till 1800-talet. Under det seklet skedde en utvidgning av torget, som bland annat innebar att markbeläggningen ändrades till kullersten, och torget var då fullt av liv i form av handel. Torgets historia sträcker sig dock mycket längre än så. Klosterverksamheten i S:ta Katarina kyrka började redan i början av 1200-talet men då hade, som tidigare antytts, torget ett mindre

omfång än det har i dag. I fastigheterna kring torget dominerade hantverkare under 1600- och 1700-talet. Storleken på torget var då endast en tredjedel av dagens (Stålhammar, 2009).

Bild 2 Foto från 1875, porträtterar torghandeln (Waldemar Falcks Bildarkiv)

Dagens verksamhet runt omkring torget utgörs främst av restauranger, men det finns också butiker som ägnar sig åt inredning och mode. Därtill är innerstadens enda livsmedelsbutik lokaliserad vid torget. Under sommarhalvåret återfinns här också en mängd olika marknadsstånd.

Torgbildningen omfattas av ett antal olika lagar och riktlinjer, som i sin tur påverkar utformningsmöjligheterna. Dels så är S:t Katarina kyrkoruin samt alla lämningar under mark skyddade enligt Kulturmiljölagen (1980:950), KML, 2 kap som fasta fornlämningar. Miljön är också skyddad enligt Plan- och bygglagen (2010:900) 3 kap, som lyder; *”byggnader, som är särskilt värdefulla från historiskt, kulturhistorisk, miljömässigt eller konstnärlig synpunkt*

eller som ingår i ett bebyggelseområde av denna karaktär får inte förvanskas.” (Stålhammar, 2009). Det finns också ytterligare skydd då ruinen är klassad som statligt byggnadsminne, och en del av bebyggelsen runt om torget har skyddet som byggnadsminne enligt KML 3 kap, dessutom är hela Visby innerstad skyddat som riksintresse för kulturmiljövården, vilket innebär att Region Gotland skall skydda Visby mot skador som kan uppstå i samband med exploatering. Visby innerstad skyddas därutöver också av Unesco:s internationella världsarvskonvention. (Riksantikvarieämbetet, Stålhammar, 2009).

3 Exploatörernas och bevararnas begreppsanvändning

Exploatörer representeras av det vinnande tävlingsbidragets tillhörande beskrivningar, samt även regionens tävlingsbeskrivningar. Bevarandesidan kommer i den här undersökningen representeras skriftligt av världsarvsnomineringen, samt riksintressebeskrivningen av Visby. Vidare i det här kapitlet kommer begreppen som använts i de olika skrifterna att redovisas.

3.1 Exploatörerna

Under det här avsnittet redovisas den begreppsanvändning som används av gruppen exploatörer, till vilka definieras de som varit drivande i förändringen. I det här fallet är det först och främst Region Gotland men även de andra som deltagit i tävlingens genomförande, såsom designteamet.

3.1.1 Tävlingsbeskrivningen och förstudierapporten

Under den här rubriken kommer en presentation av vad som dels står i den tävlingsbeskrivning som skickades till tävlingens deltagare, men också i den förstudierapport som gjorts i samband med att tävlingen planerades. Skillnaden mellan dessa är att förstudien också kortfattat beskriver de olika värdena i miljön, samt torgets historik i korthet medan tävlingsbeskrivningen fokuserar på vad tävlingen syftar till, samt vilka bedömningspunkter som bidragen kommer bedömas efter.

Det första som nämns i tävlingsbeskrivningen, och som blir ett ledmotiv i utvecklingen av platsen, är *integration av aktiviteter* samt en *ökad möjlighet till arrangemang*. Torget skall bli en fungerande *mötesplats* för både stora och små tillfällen, som ökar kraven på förvandlingen av platsen. Torget måste vara *flexibelt*. Här nämns också att torget i Visby skall ses som en *knutpunkt*, och i visionen för detta finns bland annat att platsen ska bli *intressant* och *användbar*. Det nämns också att det finns en vilja om att överbrygga identifierade *barriärer* som innan fanns. Torget skall vara *tryggt* och *säkert*. *Tillgängligheten* nämns kort, och den skall beaktas. S:ta Katarina kyrkoruin är ett starkt inslag i torgmiljön, och enligt programmet finns förhoppningen att denna skall få ett ökat *nyttjande* och att ruinen blir *framträdande* i gestaltningen. (Tävlingsbeskrivningen)

I förstudien definieras olika problem med den gamla utformningen av Stora torget. Som exempel tas upp att torget är *oflexibelt* och *otillgängligt* på grund av de många nivåskillnader som finns, så som vid trottoarer och refuger och att detta många gånger blir ett problem för funktionshindre. Ett annat definierat problem är att torgets belysning är otillräcklig och att

detta får torget att upplevas som *mörkt*. Anledningen till detta tycks vara den belysning som använts; traditionella lyktor och endast ett fåtal fasadbelysningar. Torget som *mötesplats* definieras som bristfällig, och kritik föreligger i att det heller inte skapas aktiviteter *året runt*. Torget ses som en bra plats för aktivitet och arrangemang, framförallt med sin *historiska kuliss*, men för att det skall bli verklighet behöver bristerna avhjälpas enligt förstudien. De antikvariska krav som finns är att den *öppna torgytan* bevaras, eftersom den har en lång historisk förankring. Kravet är också att *överblickbarheten* förblir intakt. I förstudien nämns också *växtligheten* som en viktig ingrediens i torgets kommande gestaltning. I samband med diskussionen om klosterruinen framhålls det att *originalet* samt ruinens *öppenhet* inuti skall respekteras (Stålhammar, 2009).

3.1.2 Bidragsbeskrivning ”Alla Tidens Torg”

Bild 3 Vy av visionen i Tävlingsbidraget (Sydväst Arkitektur och Landskap; Malmström Edström med flera, 2009)

Inledningsvis i bidragsbeskrivningen konstaterar designteamet att torget under de senaste årtiondena har förlorat sin *identitet* och gått från *handels-* och *mötesplats* till ett *parkeringsstorg*.

Som visioner för projektet finns bland annat viljan att skapa en *flexibilitet* för ökad *användning* av torget, *året runt*. Även *rörelsen* på torget framställs som viktig, torgets yttre

kanter skall alltid vara öppna för allmänhetens rörelse. Genom att dela in torget i olika *rumsligheter* vill designteamet lägga fokus på den *historiska kuliss* som S:t Katarina kyrkoruin utgör på torget.

Vid diskussionen kring material i förslaget presenteras gatubeläggningen, vilken definieras som *robust* och *tålig*. När det gäller belysning så framhåller designteamet att den skall vara *modern* och *effektiv*. Belysningen ska bidra till att torget upplevs som "*tryggt, lättläst, inbjudande* och *vackert*". För ett *livligare* torg har teamet skapat olika knutpunkter för *möten*. Beskrivningen lyfter fram torgets naturliga typologi som ett *kännetecken*, samt *kvalitet*, men att typologin också ses som problematisk när det gäller *användningen* av torget. Därför väljer designteamet att bygga upp olika *terrasser* med *barriärer*, som formas av *murar* och *kanter*. Övriga delar av torget görs i en och samma nivå för att underlätta *framkomligheten*.

Ruinen ses dels som en *fantasieggande* och *vacker* kuliss till torget, men också som en möjlighet för olika *funktioner* i samband med olika *arrangemang*. Designteamet vill att ruinen skall bli *flexibel* och kunna användas både för mindre arrangemang *avskilt* och till större arrangemang där ruinen får en koppling till övriga torget, det skall finnas en *öppenhet*.

Den nya belysningen tar en stor del i bidragets beskrivning. De nackdelar som definierar den tidigare belysningen är att glaset i de traditionella lyktorna inte ger *tillfredsställande* avskärmning. En annan brist ligger i fasadbelysningen och anser att den ger en fragmentarisk bild av torget. De olika uteserveringarnas belysning har för mycket *variation* samt att det saknas en *enhetlighet*. Designteamet anser att bristerna i belysningen gör att torget känns *mörkt* och *otryggt*. Det som den nya visionen skall åstadkomma med den nya belysningen är ett *samspel* mellan den *historiska miljön* och *moderna* armaturer, som kommer att bidra till en *trygg* och *inbjudande* plats som får en *poetisk* och *stämningsfull* upplevelse av torget. Med hjälp av belysningen har designteamet som vision att bidra till den *unika* upplevelsen av torget samt att visa upp S:t Katarina kyrkoruin som *landmärke*. Resultatet av belysningen blir enligt beskrivningen att *gränserna* på torget markeras, samt att fasaderna "får en *självklar* och *naturlig*" belysning. Andra nyckelord som används i samband med beskrivningen av den nya belysningen är, *atmosfär*, *ljus*, *inbjudan*, *varm*, *behaglig*, *levande* och *attraktiv* (Sydväst Arkitektur och Landskap; Malmström Edström med flera, 2009).

3.1.3 Juryns utlåtande samt motivering

I tävlingsjuryn finns olika representanter från dels region Gotland men också från Sveriges Arkitekter samt Gotlands museum. Juryn definieras i den här uppsatsen som varandes en del

av exploatorssidan, detta då hela fem av sex representanter kommer just från exploatorssektorn.

De begrepp utifrån vilka juryn gjorde sin bedömning var; "*torgets rumslighet, rörelsemönster över torget, möjligheten till mötesplatser/sittplatser, tillgänglighet, sommar-/vinterfunktion, trafikföring/p-platser, belysning, materialval, kyrkoruinens utnyttjande*" (Juryn, 2009).

Juryn beslutar att det är förslaget "Alla tiders torg" som har löst uppgiften på bästa sätt, och detta blir det vinnande förslaget i tävlingen. I motiveringen till detta beslut lyfts att förslaget gör torget till en mötesplats, och att det ges potential att bli ett *levande, välkomnande, trevligt, urbant* rum för ett *varierat folkliv* med dess *flexibilitet*, vilket utmynnat i en lämplig helhetslösning (Juryn, 2009).

3.1.4 Nominering till Sienapriset 2012

Sienapriset är ett arkitekturpris som riktar sig till goda exempel på gestaltning av offentliga utomhusmiljöer. Huvudsponsor till priset är Starka Betongindustrier. År 2012 blev den nya gestaltningen av Stora Torget i Visby, "Alla tiders torg" nominerat till priset. I juryutlåtandet kring gestaltningen beskrevs: Att uppgiften att gestalta den här miljön måste ha varit svår då torget har en speciell *laddning*. Ruinen har, med all sin rätt, fått mycket *fokus*. Juryn tycker att designteamet har förenat *funktion* med *smakfullhet* och på så sätt kunnat förnya torget från det *ensidiga* parkeringstorg som funnits där tidigare till en *medelpunkt* i staden, som definierats och strukturerats lämpligt med hjälp av olika *gränser*, och att gestaltningen "andas" både *historia* och *modernitet*. Torget nominerades till priset men blev inte den slutgiltiga vinnaren (Samuelsson, 2012).

3.2 Bevarandesidan

Under det här avsnittet presenteras de begrepp som använts för att beskriva och motivera bevarandemiljön. Dessa utgår främst ifrån de olika typer av skydd som finns för staden, och i och med dessa representeras då Unesco, Riksantikvarieämbetet och länsstyrelsen.

3.2.1 Världsarvsmotiveringen

"Visby är ett framstående exempel på en nordeuropeisk muromgärdad hansestad som på ett unikt sätt bevarat sin stadsbild och sin synnerligen värdefulla bebyggelse, som till sin form och funktion klart uttrycker denna betydande mänskliga bosättning." (Redaktionen, 2012)

3.2.2 Riksintressebeskrivningen

I riksintressebeskrivningen lyfts Visby fram som en *unik* stad och ses enligt beskrivningen som *födelsestad* och *metropol* för Hansan under 1200-talet. Något som har bevarats, och ses som viktig för utformningen av miljön, är de *historiska gatunäten* samt *tomtstrukturer* i *stadsområdet*. Även *parker* och *grönstråk* omnämns, med *medeltida kulturlager* och ännu äldre *bolämningar* (Riksantikvarieämbetet, Hem: Kulturarv: Samhällsplanering: Riksintresse för kulturmiljövården: Riksintressebeskrivningar: Gotlands Län, 2013).

3.2.3 Byggnadsordningen för Visby innerstad

I byggnadsordningen har jag valt att fokusera på kapitlet *Gator och torg*. *Bibehålla* och *anpassa* är nyckelord i riktlinjerna för Visby innerstad, till exempel skall de tillägg som görs i form av möbleringar, skyltar och ljusarmaturer såsom gatubelysning anpassas till den kulturhistoriska miljön. I de fall där begreppet *bibehålla* nämns sker det i kombination med stadsbilden, till exempel den slutna med plank och murar som sätter gränser mellan de offentliga och privata rummen, eller när det gäller den stenbeläggning som finns i större delen av staden, inklusive Stora Torget. Ramen för dessa båda nyckelord är den historiska miljön som Visby innerstad består av. (Gator och Torg , 2010)

4 Resultatet av enkäten

Enkäten växte under undersökningens gång fram till att utgöra den största källan till information, detta som ett resultat av det höga deltagandet under den begränsade tiden som enkäten fanns tillgänglig elektroniskt via internet. Följande kapitel kommer först att redovisa hur deltagandet i enkäten sett ut, därefter redovisas delar av resultaten från bildfrågorna som utgjorts av fyra stycken och som totalt sett har varit uppdelade i åtta delfrågor.

4.1 Deltagandet

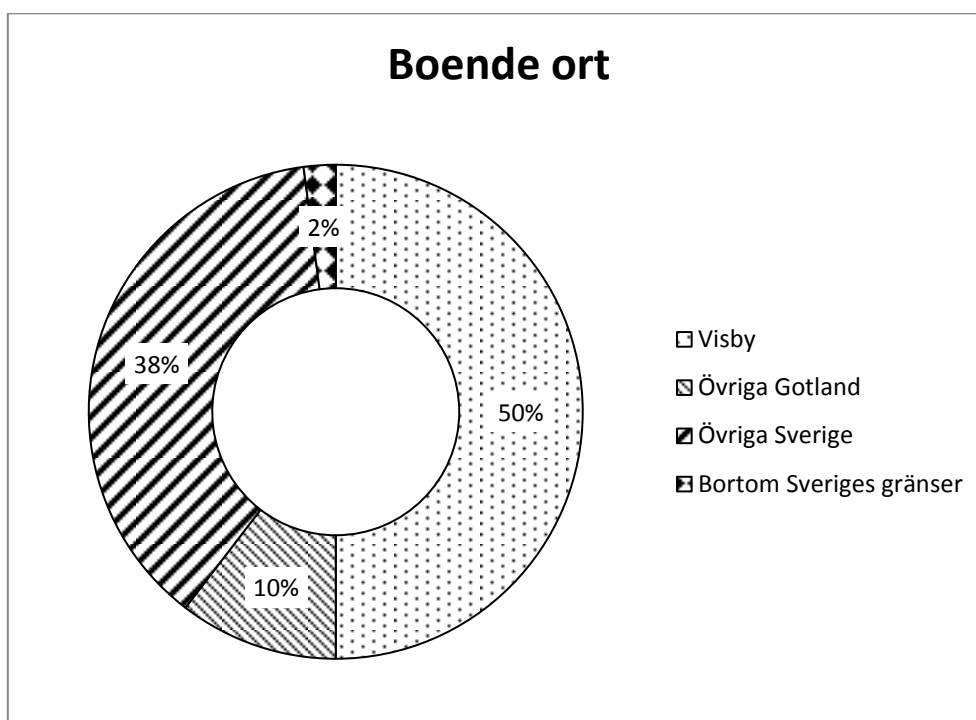
Bakgrundsfrågorna har främst använts för att avgöra om deltagandet i enkäten kan tolkas representativt. Den första frågan i enkäten går ut på att samla in basinformation om deltagaren, här har deltagaren fritt fått fylla i ålder, kön, utbildning, yrke/profession/sysselsättning samt boendeort.

Figur 1 Figur över hur många av deltagarna som besökt torget, och i hur stor utsträckning

Vid en jämförelse mellan de som *aldrig* besökt torget samt endast besökt torget *ett fåtal gånger*, och de som besökt torget *många gånger*, alternativt *dagligen*, visades ingen större skillnad i hur miljön uppfattas. Samma resultat gäller vid jämförelse mellan de olika boendeorterna.

Figur 2 Figur över boendefördelningen bland enkättagarna

Den andra frågan i den första delen av enkäten syftar till att få reda på deltagarens förhållande till platsen, alltså hur många gånger de besökt Stora torget i Visby. För att ta reda på representativiteten har jag tittat på demografin över Gotlands län och jämfört denna med hur förhållandena ser ut för deltagandet i min enkät.

Tabell 1 Jämförelse ålderstatistik (Gotlands län - Fakta och perspektiv, Enkät resultat)

	Statistik Gotland	Deltagare
0-25	27,4 %	12 %
26-50	28,1 %	31 %
51-75	34,5 %	52 %
75 --	9,8 %	5 %

Skillnaden i ålder som visas ovan grundar sig förmodligen i tillvägagångssättet för spridning av enkäten. En del enkäter utgick via kulturvårdsavdelningen på högskolan i Visby, andra via sociala medier i detta fall Facebook. Gällande det senare spreds enkäten i gruppen *vad du redan vet men gärna minns om Visby*, vilket sannolikt förklarar den höga procentandelen i åldrarna 51-75 år, jämfört med den demografi som finns på Gotland i sin helhet (Gotlands län - Fakta och perspektiv).

Könsfördelningen i min enkät motsvarar den för Gotland relativt bra, det finns ett litet överskott på kvinnor, 50,3 % jämfört med männen, 49,7 %. Bland mina deltagare är det

procentuellt något fler kvinnor än män som svarat på enkäten, 52 % kvinnor respektive 48 % män. (Gotlands län - Fakta och perspektiv).

Statistiken för *sysselsättning* ser jag ingen anledning till att jämföra, detta då den främst ligger till grund för analysen av kommentarerna.

Siffrorna för *utbildning* kan tänkas vara missvisande eftersom statistiken räknar snittet på personer mellan 25 och 64 år, och mitt snitt istället grundar sig på alla deltagares svar, oberoende av ålder. Annat som spelar in är att deltagarna i enkäten inte alla kommer från Gotland, och bland den majoritet som ändå gör det är den största gruppen boende i Visby. I vissa fall kan det vara så att enkätbesvararna är inflyttade just för studier på högskolenivå. I spridningen av enkäten gjordes också ett utskick via Uppsala Universitet campus Gotland vilket antagligen bidrar till avvikelsen i den statistik som blir synlig i tabellen.

Uppdelningen av kategorier i min enkät skiljer sig också från den övergripande statistiken för Gotland. Där finns, utöver alternativen i tabellen, också en punkt som jag valt att kalla för *annan*, i denna kategori hamnar 16 % av deltagarna (Gotlands län - Fakta och perspektiv).

Tabell 2 Jämförelse mellan utbildningsstatistik (Gotlands län - Fakta och perspektiv, Enkät resultat)

	Statistik Gotland	Deltagande
Nej	0,8 %	1 %
Grundskola	14,4 %	4 %
Gymnasium	52,3 %	18 %
Högskola	32,5 %	61 %

Källkritiken ligger i detta avseende dels i att enkäten och statistikens uppdelning i svarsgrupperingar inte överensstämmer med varandra, och att det därför blir svårt att göra en jämförelse fullt ut. Det mest optimala hade varit att reglera svarsalternativen på förhand. Sammanfattningsvis visar dock genomgången av bakgrundfrågorna att det inte finns någon avgörande skevhet i svaren. Trovärdigheten är på så vis god. Det finns inga skäl att ifrågasätta resultatet med hänsyn till deltagarna i enkäten.

4.2 Bildfrågorna

I den första frågan är syftet att ta reda på vilken känsla som deltagaren har av platsen, och denne få då välja bland åtta alternativ som bildar fyra motsatspar. Aktiv – passiv, spännande – tråkig, trivsamt – otrivsamt, samt trygg – otrygg (Steffner, 2009). Avsikten med den andra

frågan är att ta reda på vad som orsakat känslan som deltagaren fått av platsen, i denna fråga finns också en kort beskrivning till alla de orsaker som kan ligga till grund för den specifika känslan (Steffner, 2009, ss. 45-46). I min undersökning har jag lagt till en begränsning där jag ber deltagaren att välja max fem orsaksalternativ.

Svarsalternativen lyder;

- HISTORIA; den historiska betydelsen av hus och platser
- NATUR; inslag av grönska och natur
- SKÖTSEL; skötsel och underhåll av mark och byggnader
- ORDNING; organisation av kvarter och hus
- VARIATION; kontraster i utformningen
- UTBLICKAR; öppenhet och utsikt
- RUMSKÄNSLA; rumsbildande utformning
- VERKSAMHETER; arbetsplatser
- SKALA; storlek och proportion mellan mark och byggnader
- ARKITEKTUR; byggnadskonst
- LJUS; dagsljus, belysning
- MATERIAL; i byggnader, gatumöblering och beläggningar
- FÄRG; harmonier och kontraster
- KONST; skulpturer, installationer
- VATTEN; i konstarrangemang eller i naturen
- DJURLIV; till exempel fåglar
- ÅRSTIDER; utformning som har olika fördelar under årstiderna
- HÄNDELSER; mänskliga möten, möjligheter till egna aktiviteter
- SERVICE; utbud av kommersiell och offentlig service
- BLANDNING; variation av boendeform och verksamheter
- SAMMANHANG; anpassning mellan nytt och gammalt
- TILLGÄNGLIGHET; öppethållande för allmänheten
- GRÄNSER; mellan privat, halvoffentligt och offentliga platser
- GÅNGVÄGAR; möjligheter till promenadstråk
- MÖBLERING; sittplatser och andra arrangemang utomhus
- STÖRNINGAR; hantering av buller, luftföroreningar och konflikter i användningen

- TRAFIK, PARKERING; motorfordonens anpassning till övrig användning

(Steffner, 2009, ss. 45-46)

Bilderna representerar den plats jag vill att deltagarna ska ta hänsyn till när de besvarar frågorna. De är valda utifrån beskrivningen i det vinnande tävlingsbidraget. Mer djupgående information om varje bild presenteras nedan, dessa är tagna under samma tillfälle i mars 2014.

För följande analys kommer ett urval av resultaten av redovisas mer tydligt, och därefter diskuteras. Övriga resultat kommer att finnas med som bilaga till uppsatsen. Urvalet görs grundat på resultaten i fråga 1. Övriga kommentarer diskuteras övergripande för att sedan redovisas i sin helhet. Även dessa återfinns i bilaga.

4.2.1 Lammen vid Torgkassen

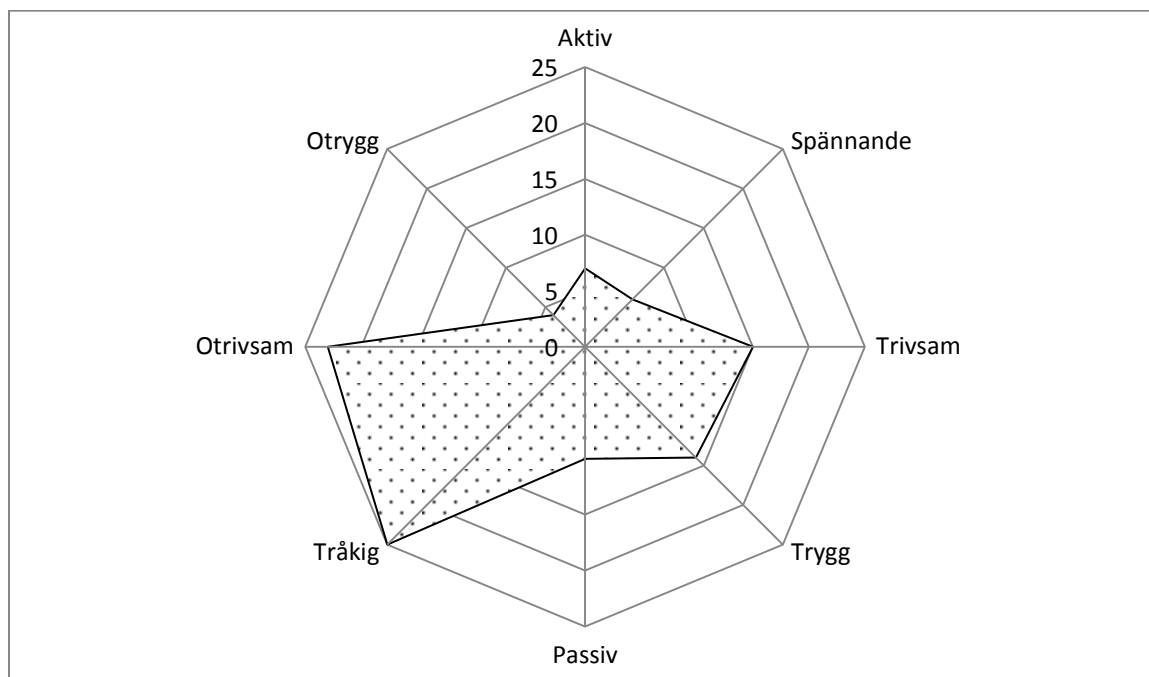

Bild 4 Vy över Ankare 1 – Lammen samt Torgkassen, (Foto: Fredrik Adelsköld)

Bilden ovan visar Visby innerstads enda nuvarande livsmedelsbutik, *Torgkassen*, dessutom visar den på en av de tre ankare som man har definierat i det vinnande förslaget; Ankare 1 – Lammen. Denna plats skall skapa möjligheten för ett livligare torg. Precis som de två andra ankaren som definieras skall dessa rum innehålla av sittplatser av olika slag, sittplatser som

skall skapa förutsättningar för olika slags möten. Just Ankare 1 – Lammen har man definierat som en plats för kortvariga möten som skulle vara mest värdefulla under lågsäsong, helt enkelt en mötesplats för stadens invånare. Sittplatserna är utformade som en vilande lammflock som slagit sig till ro utanför livsmedelsbutiken (Sydväst Arkitektur och Landskap; Malmström Edström med flera, 2009).

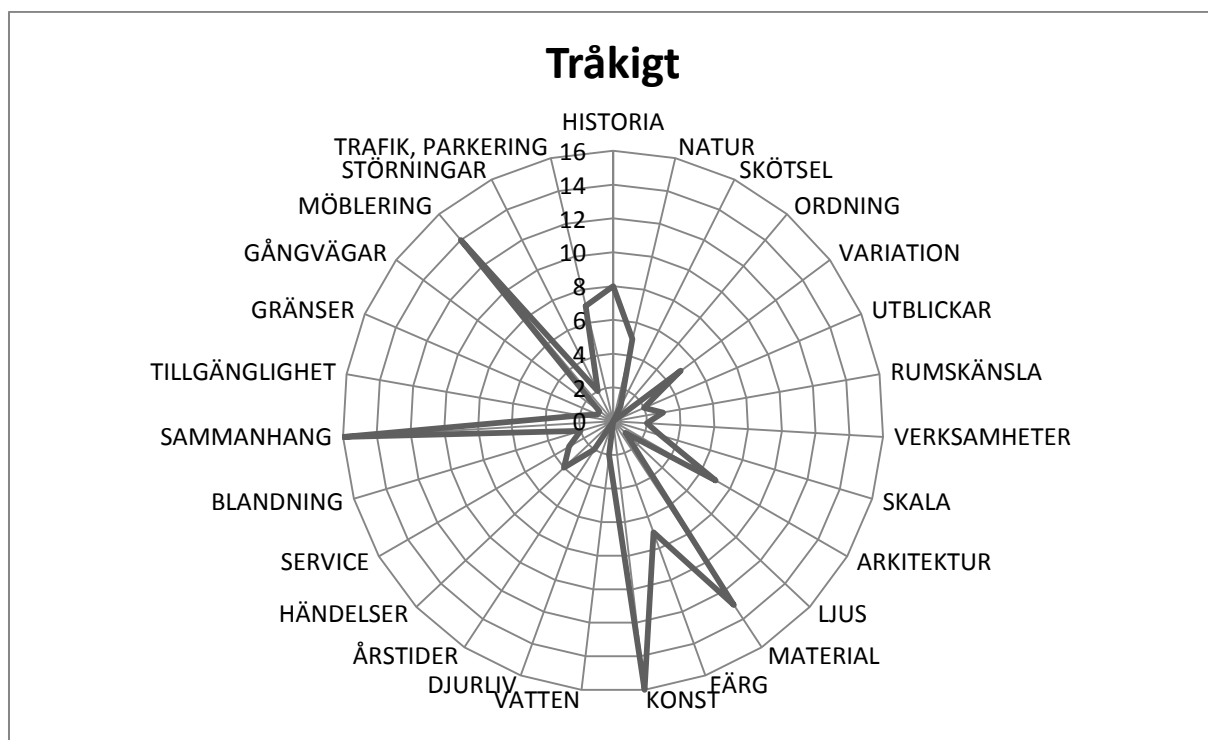
Figur 3 Figur över resultaten av fråga 1a, Markera de alternativ som DU tycker stämmer överens med din känsla av platsen på bilden (markera ett eller fler alternativ)

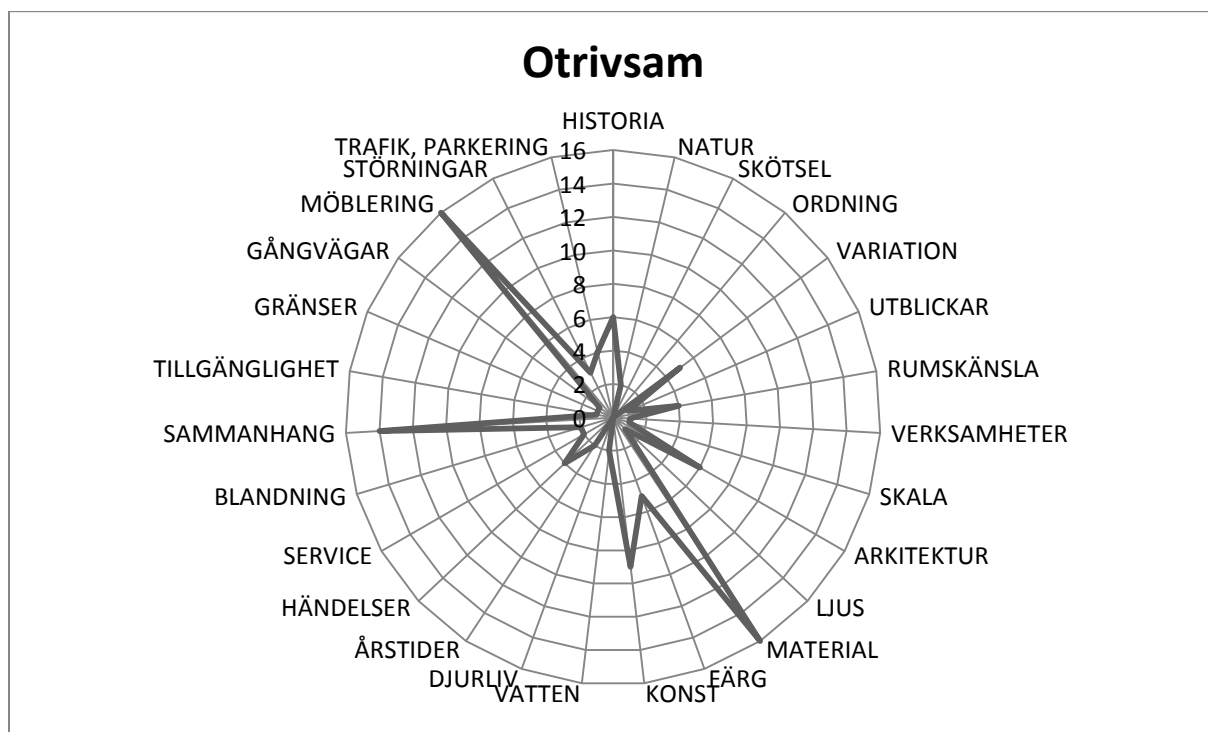
Som synliggörs i tabellen ovan så har majoriteten av deltagarna upplevt den här miljön som *tråkig* och *otrivsamt*. Alla alternativen är dock representerade. I svaret på fråga 2 framgår att orsakerna till detta, i båda fallen, är *material*, *sammanhang* och *möblering*. Det som också sticker ut som orsak till att miljön upplevs som tråkig är *konsten*, vilket betyder att utformningen på ett eller annat sätt misslyckats utifrån allmänhetens perspektiv.

Det går att mer specifikt inringa att denna känsla hänger på *materialvalen i byggnader*, *gatumöblering och beläggningar*, detta i samband med att deltagarna tycker att det finns en brist i *sammanlänknings mellan gammalt och nytt*. En tolkning utifrån bilden, sammantaget med de kommentarer som lämnats, pekar på att möbleringen med de innovativa installationslammen inte alls fått den genomslagskraft som designteamet hoppats på.

Figur 4 Deltagarnas uppfattning av vad som orsakar känslan *tråkigt* baserat på resultaten av fråga 1b, Vad orsakar den känslan (markera max fem alternativ)

Figur 5 Deltagarnas uppfattning av vad som orsakar känslan *otrivsamt* baserat på resultaten av fråga 1b, Vad orsakar den känslan (markera max fem alternativ)

Starkast i kommentarerna framgår ett missnöje i hur kontrasterna mellan nytt och gammalt fogats samman. Det ses som ett misslyckande att utformningen av möbleringen ser ut som den

gör, samt placerad där den är. Lammen upplevs inte som en självklar mötesplats/ sittplats. Somliga framför att detta har att göra med den moderna utformningen och att traditionella bänkar hade gjort sig bättre i den här miljön. Många ser den nya sittgruppen som en lekplats för barn och inte alls inbjuder till att sitta ned vid. Andra framför att det finns tvivel på hur underhållet av platsen skall fungera under vintertid, och att det redan är en trång passage på torget i och med kringliggande uteserveringarna sommartid. Några oroas av de nya nivåskillnaderna i torget också försvårat tillgängligheten för funktionshindrade, något som exploitörerna specifikt framhöll skulle förbättras. I många av kommentarerna framgår saknaden av grönskande inslag på platsen.

4.2.2 Vy över ”Smycket”

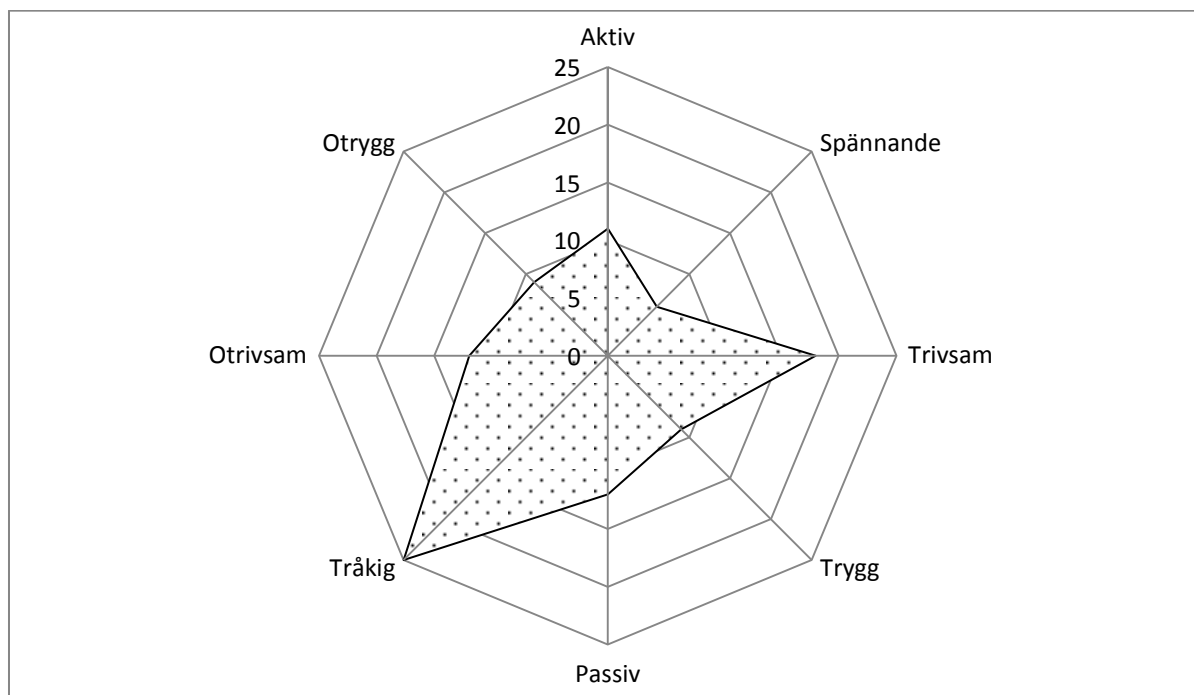

Bild 5 Vy över Ankare 2 – Smycket, samt större delar av torget (Foto: Fredrik Adelsköld)

På bilden ovan ser vi en utblick över torget från det sydöstra hörnet, vilket också är ett av de ankare som presenteras i förslaget; Ankare 2 – Smycket. Syftet har här varit att försöka skapa en naturlig mötesplats där torget möter ett av de populäraste stråken i staden, upp mot Adelsgatan samt Hästbacken, stadens största handelsstråk. Designteamet vill också att platsen skall kunna fungera för tillfälliga mindre arrangemang.

Vattenkonsten har inte bara ett estetiskt syfte, designteamet framhåller att vatten på torget även har en lång historisk koppling, och att detta ska representera en tidigare brunn som funnits på platsen, liksom en underjordisk ström. Platsen har höjts upp och planats ut i förhållande till torgets naturliga lutning (Sydväst Arkitektur och Landskap; Malmström Edström med flera, 2009).

Figur 6 Figur över resultaten av fråga 2a, Markera de alternativ som DU tycker stämmer överens med din känsla av platsen på bilden (markera ett eller fler alternativ)

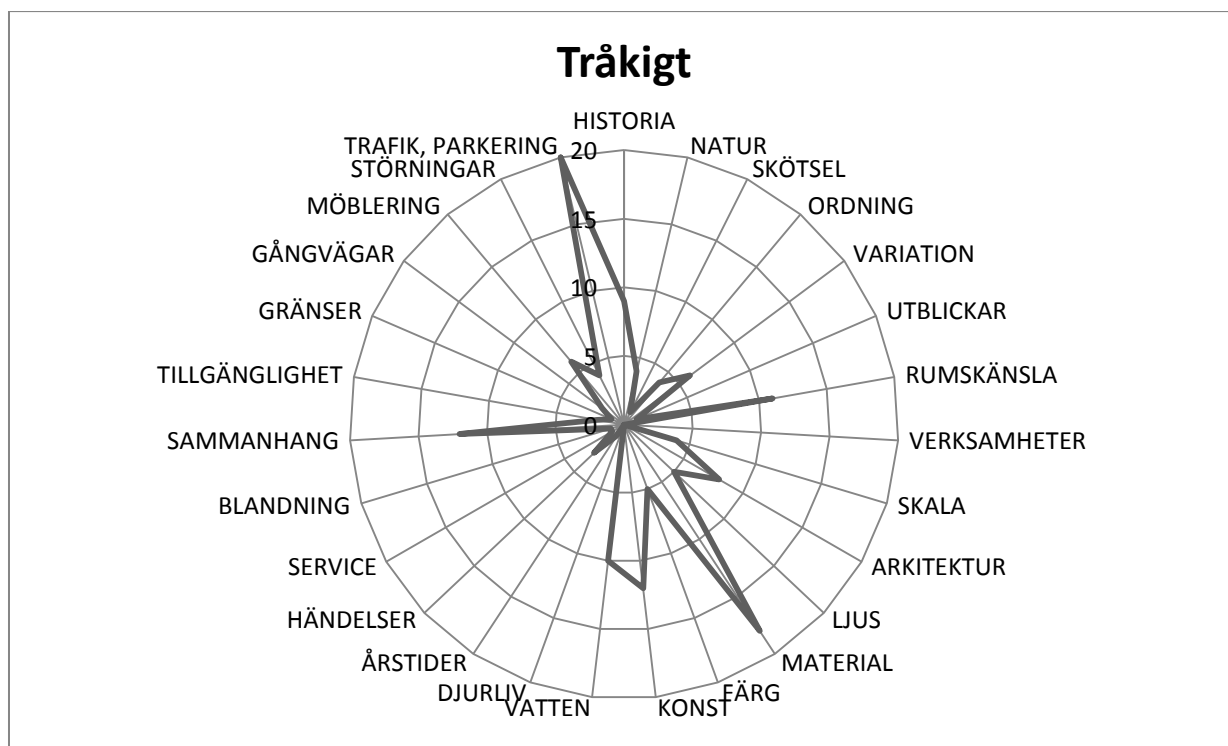

Till skillnad från svaren för bild 5 uppfattas den här miljön som *tråkig* och *trivsamt* av majoriteten av enkätbesvararna. Ett positivt och ett negativt begrepp kombineras när upplevelsen av miljön beskrivs. Något som också är intressant är att det, enligt deltagarna, inte är samma bakomliggande orsaker till de här något motstridiga känslorna, med ett undantag; både trivsamt och tråkighet orsakas av *sammanhanget*.

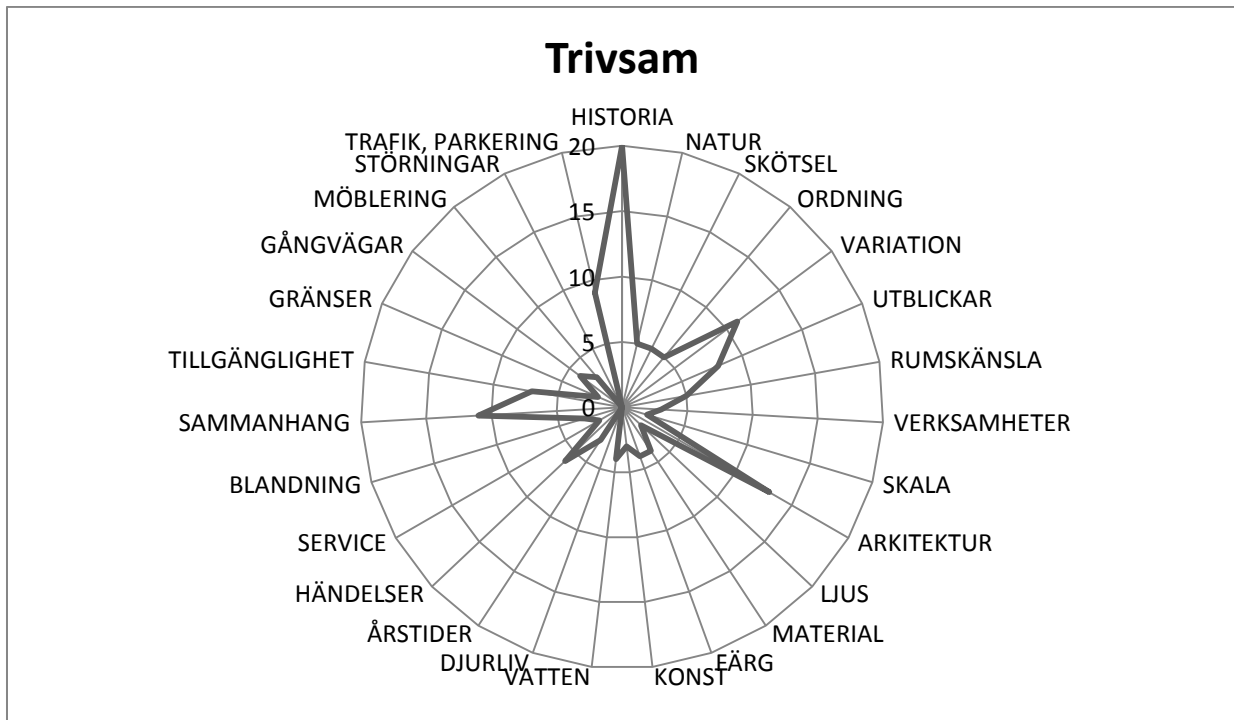
Tre orsaker till att miljön uppfattas som *tråkig* är enligt majoriteten av deltagarna; *materialen*, *konsten* och *trafiken*. Värt att notera i sammanhanget är att designteamet arbetat med materialval och konstverk för att motverka att miljön upplevs som just tråkig. Anmärkningsvärt är att samtliga i exploatörsgruppen ville få bort känslan av att torget skulle upplevas som en parkeringsplats, en känsla som enligt enkätsvaren verkar kvarstå även efter ombyggnaden.

Av deltagarna som tyckt att miljön på bilden är *trivsamt* svarar majoriteten att orsakerna till detta ligger i *historien*, *variationen* samt *arkitekturen*, inslag som finns kvar från den miljö som rådde innan förändringarna gjordes; betydelsen av historiska byggnader, byggnadskonsten på platsen och variationer i miljön. Utifrån bilden går det att dra slutsatsen att den nya gestaltningen, med inslagen av vatten samt planteringen som kontrasteras med den historiska miljön, bidrar till att göra miljön trivsamt, vilket i sin tur också kan ses som uppfyllande av en av de visioner som designteamet haft.

Figur 7 Deltagarnas uppfattning av vad som orsakar känslan tråkigt, baserad på resultaten av fråga 2b, Vad orsakar den känslan (markera max fem alternativ)

Figur 8 Deltagarnas uppfattning av vad som orsakar känslan trivsamt, baserad på resultaten av fråga 2b, Vad orsakar den känslan (markera max fem alternativ)

Av kommentarerna framgår att det finns en blandad uppfattning om den här delen av torget. En del tycker att torget har fått liv av den grönska och det vattenelement som formgivits på den här platsen, andra tycker att designelementen krockar med den äldre miljön på ett sätt som inte tilltalar dem. Det går här också att utläsa en besvikelse till att torget har transformerats till en stor parkeringsplats, det finns synpunkter kring att det är svårt att orientera sig på platsen och att gångstråken är otydliga, samt i vissa fall till och med farliga. En intressant synpunkt gällande att torget upplevs som en enda stor parkeringsplats är att den nya sittanordningen längs med uteserveringarna verkar ha förstärkt detta, och någon beskriver det som att de vertikala och horisontella linjerna i torgets utformning inte harmoniserar med varandra.

4.2.3 Vy från det nordvästra hörnet

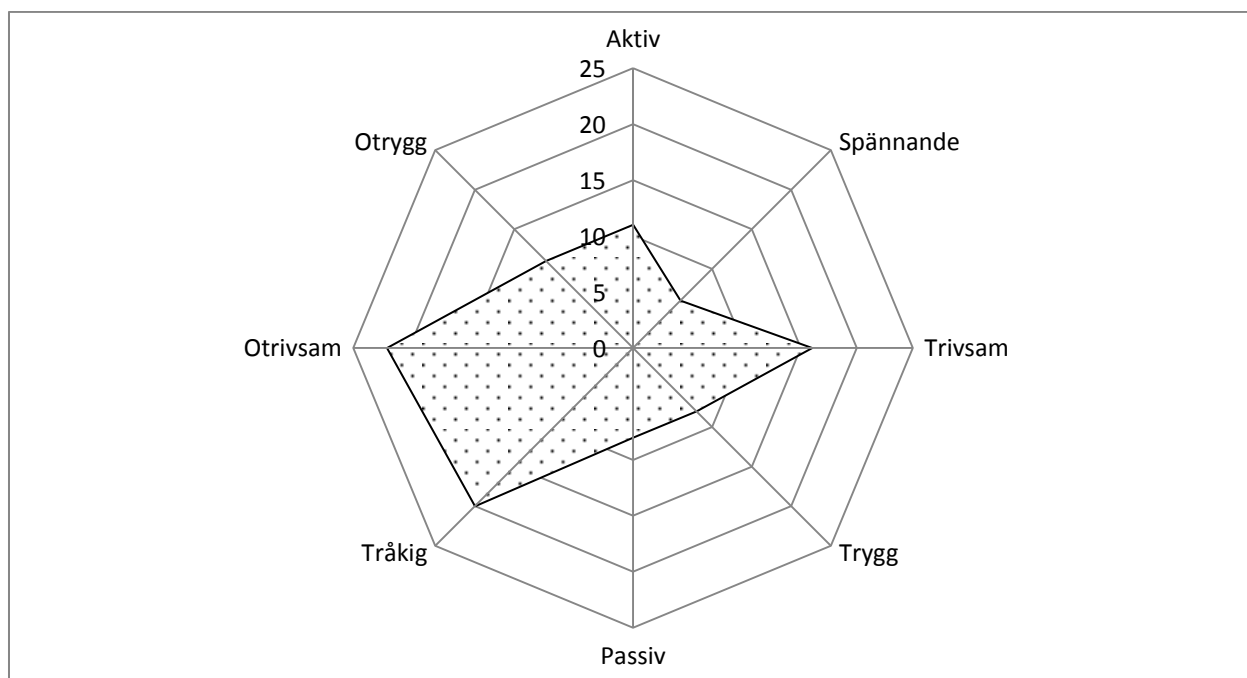

Bild 6 Vy i östlig riktning som bland annat visar plåtåerna för uteservering, och tänkt stråk (Foto: Fredrik Adelsköld)

Bilden ovan visar en utblick i östlig riktning från torgets nordvästra hörn. Denna vy skiftar under årstiderna, det som vi ser som en ödslig och folktom plats här på bilden är under sommaren en myllrande sådan fylld av turister och gotlänningar, som roar sig på uteserveringarna i stort sett dygnet runt. I det vinnande tävlingsförslaget framhålls visionen för den här utblicken, mellan fasaden och de upplyfta plåtåerna, som ett naturligt promenadstråk året om. Designteamet har också i förslaget tänkt sig att dessa plåtåer skall förbli aktiva när uteserveringarna stänger efter sommaren. En av idéerna var att ha en isbana på en av terrasserna, men denna flyttade in i ruinen i ett senare skede.

Det som förverkligats utifrån idéerna i tävlingsförslaget är att terrasser höjts upp, detta i syfte att uteserveringarna enligt kommunens riktlinjer i framtiden skall kunna möblera direkt på torgets markbeläggning. Serveringarna har också fått en gemensam utformning av regn- och solskydd. Ut mot torget avgränsas dessa terrasser mot övriga torget med murar i betong som på sydsidan försetts med sittplatser, dessa skall visa på gränser i torget och skapa rumsligheter (Sydväst Arkitektur och Landskap; Malmström Edström med flera, 2009).

Figur 9 Figur över resultaten av fråga 3a, Markera de alternativ som DU tycker stämmer överens med din känsla av platsen på bilden (markera ett eller fler alternativ)

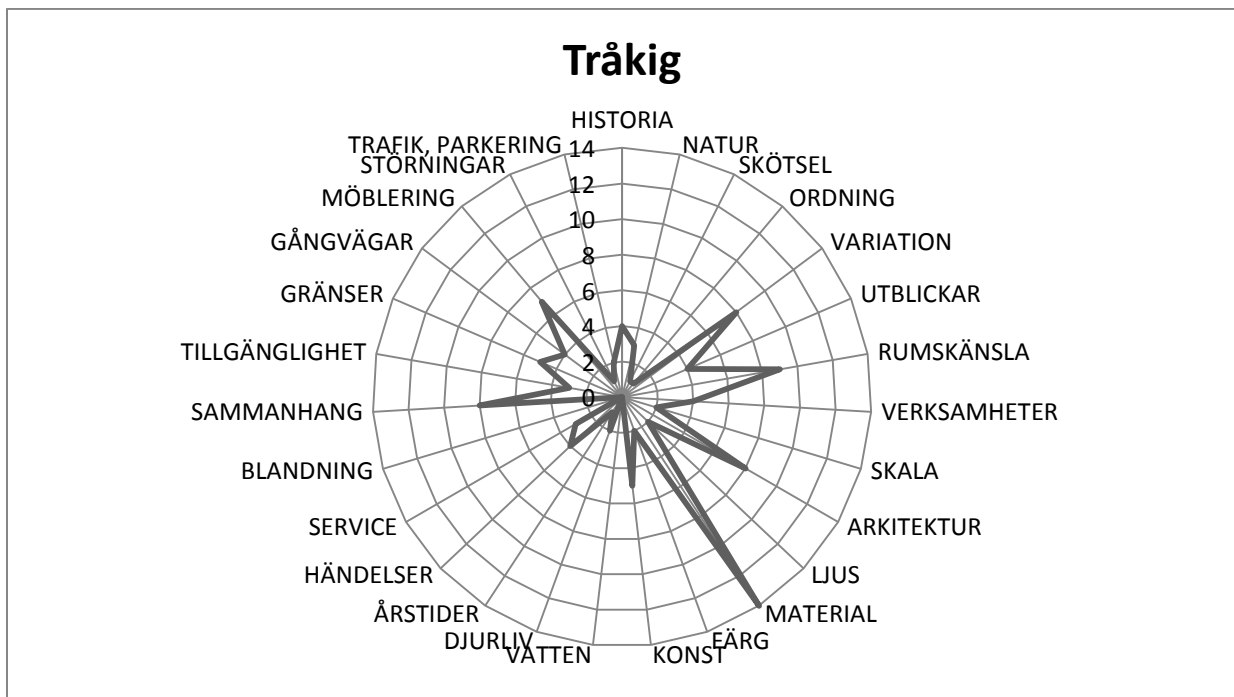

Den här miljön upplever majoriteten av deltagarna som tråkig och otrivsamt, i likhet med bild 4 får vi här en negativ utgångspunkt av hur miljön upplevs. Däremot är resultaten av vad som orsakar den här upplevelsen mer spretig än i de föregående exemplen. Av de deltagare som har valt att definiera sin känsla för miljön som tråkig har större delen också svarat att orsakerna till känslorna för miljön är; *variationen, rumsligheten, arkitekturen, materialen* samt *sammanhanget*. Av de som valt att definiera känslan av miljön som otrivsamt återfinns en majoritet som tycker att de bakomliggande orsakerna till detta är; *variationen, skalan, arkitekturen, materialen* samt *möbleringen*.

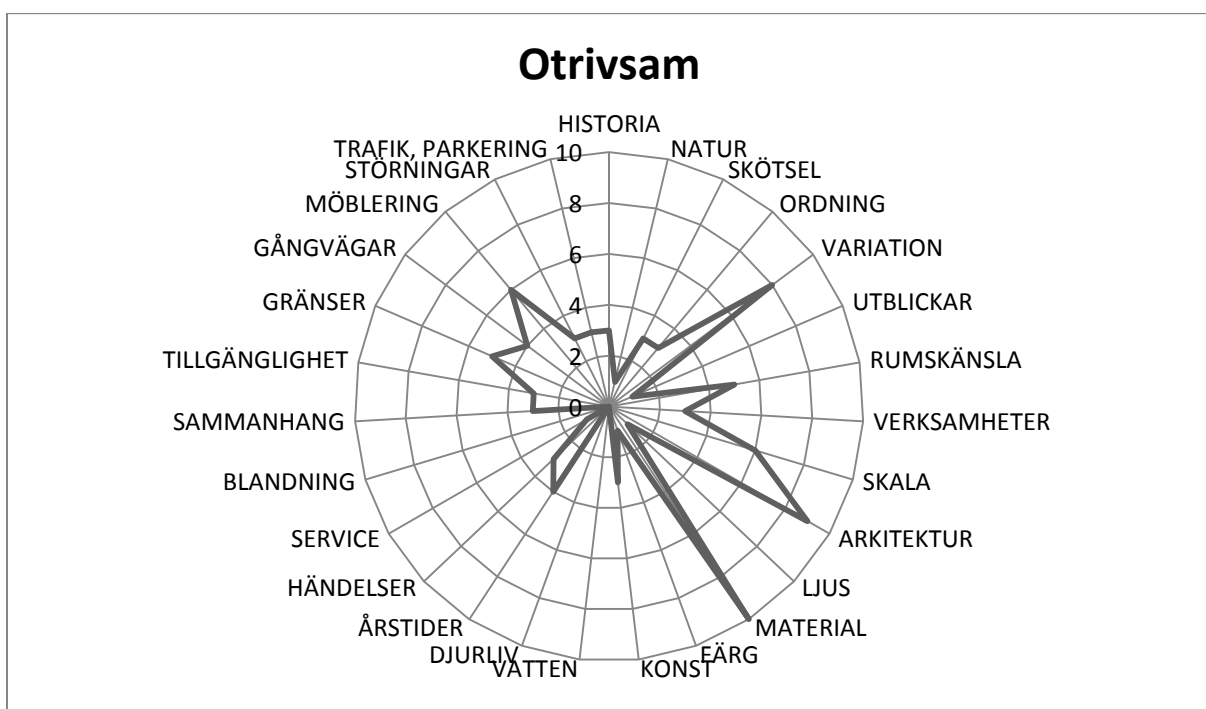
Som ett återkommande tema i svaren är kritiken av *material* och *sammanhang*. Utifrån resultaten av enkäten uppfattar jag att designteamet även här misslyckats med kontrasterna i miljön, och inte heller har skapandet av rumsligheten bidragit till någonting positivt för upplevelsen.

Att en majoritet skulle uppfatta miljön som otrivsamt var nog inte heller vad designteamet planerat, dock verkar det som att mycket av missnöjet ligger i just de förändringar som genomförts. De utpekade orsakerna är variationer och kontraster i tävlingsförslaget. Enkätresultaten visar också en annan orsak till att man upplever miljön som otrivsamt; *skalan, proportionerna, materialvalen, möbleringen i rummet och arkitekturen, byggnadskonsten*.

Figur 10 Deltagarnas uppfattning av vad som orsakar känslan tråkig, baserad på resultaten av fråga 3b, Vad orsakar den känslan (markera max fem alternativ)

Figur 11 Deltagarnas uppfattning av vad som orsakar känslan otrivsam, baserad på resultaten av fråga 3b, Vad orsakar den känslan (markera max fem alternativ)

Det har funnits en medvetenhet hos deltagarna om att detta var tänkt som ett gångstråk, men också en tveksamhet till utformningen. Av kommentarerna konstateras att passagen under sommaren tas upp av uteserveringarnas utbredning, därtill även att den betongmur som byggts på utsidan av terrasserna uppfattas som störande och stänger inne den berörda delen av torget,

där en öppenhet var efterfrågad. Några av deltagarna framhåller också här att nivåskillnaderna kan bli ett orosmoment gällande både säkerhet och framkomlighet. En besvikelse över att dessa utrymmen står och "väntar" på sommarens aktiviteter under större delen av året visar sig tydligt i kommentarerna. Någon föreslår en mobil lekplats, vilket det också fanns tankar kring i förslaget.

4.2.4 "Lunden" vid ruinens fasad

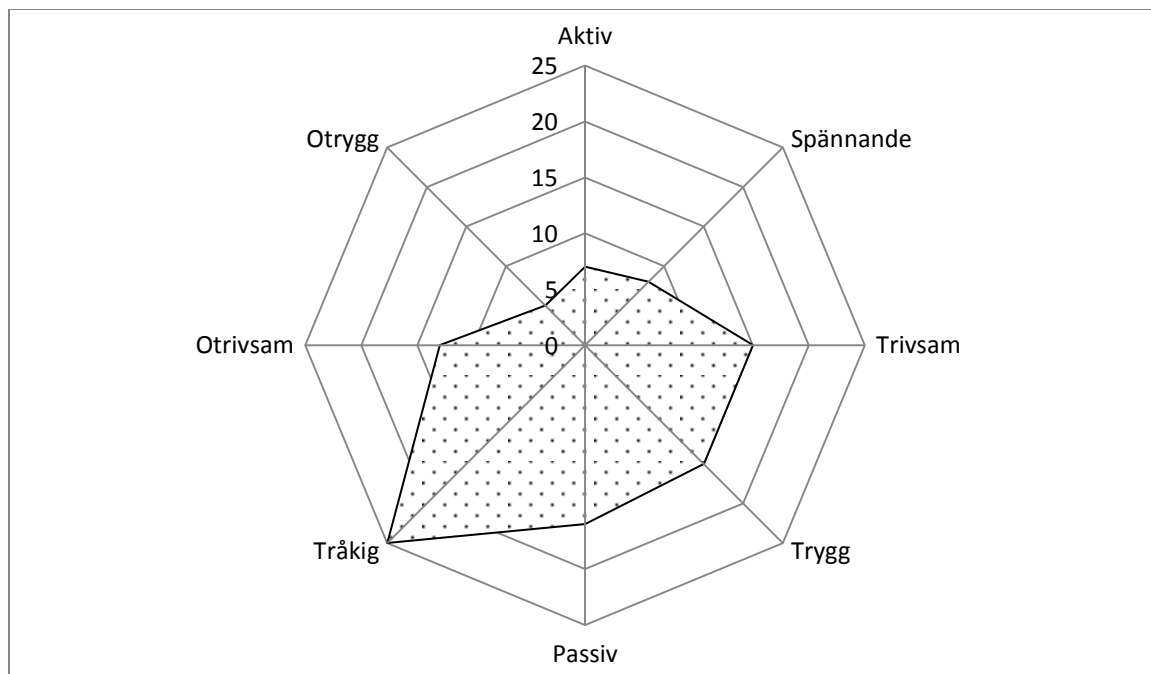
Bild 7 Vy över Ankare 3 – Lunden, som också visar S:ta Katarinas fasad, parkering och belysningsarmatur (Foto: Fredrik Adelsköld)

Bilden visar en utblick mot östra delen av torget, från dess sydvästra hörn. Vi får en skymt av S:ta Katarina ruin i söder, samt i norr den plats som större delar av året domineras av parkeringsplatser liksom resterande del av året används till torghandel.

Tävlingsförslaget utnämner man den här platsen till Ankare 3, Lunden. Designteamets vision var att skapa en plats för möten i skuggan av de nyplanterade träden. Här har man under arkeologiska utgrävningar kunnat hitta platsen för ett gammalt rådhus, vars volym arkitekterna hoppas kunna återskapa med de nyplanterade träden. Ruinens fasad är fri från

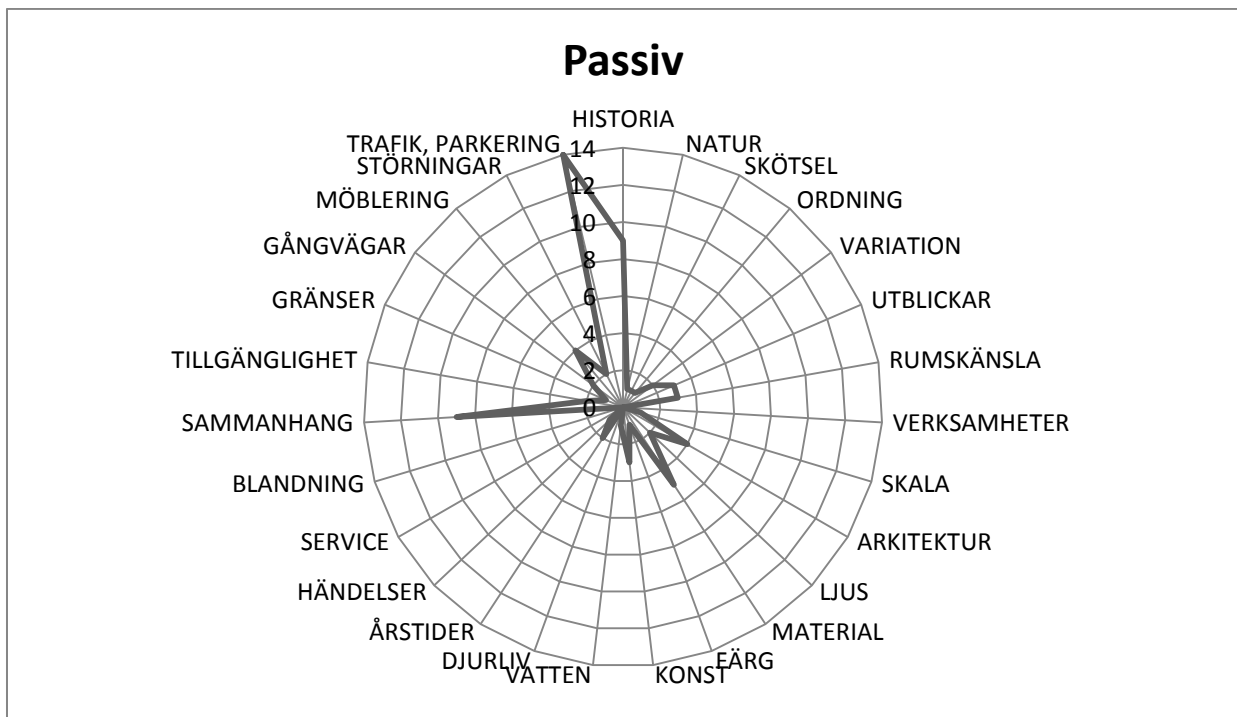
tillägg, dock har belysningen förnyats. Ett tillägg i miljön är också den skulptur som ses i mitten av bilden, ett stenblock vars yta försetts med gjutna föremål.

Figur 12 Figur över resultaten av fråga 4a, Markera de alternativ som DU tycker stämmer överens med din känsla av platsen på bilden (markera ett eller fler alternativ)

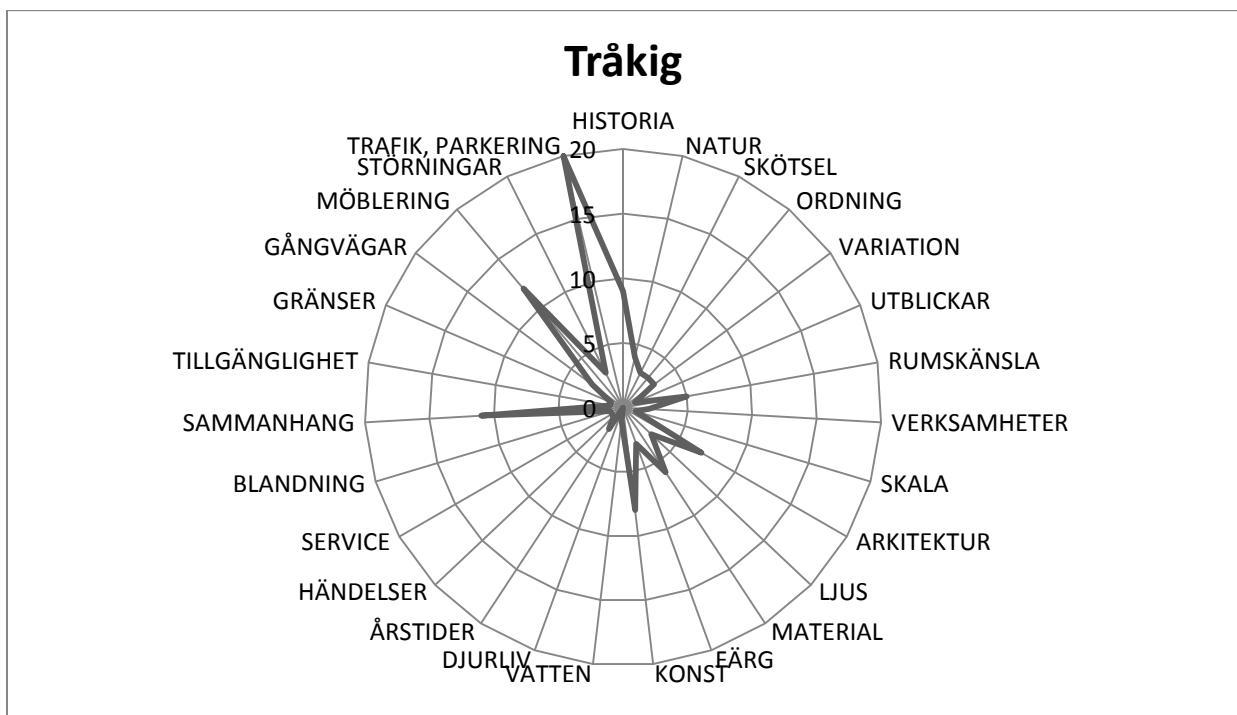

Miljön upplevs återigen som tråkig, något som vi ser ger en tydlig samhörighet mellan de andra exemplen, därefter blir det en jämnare uppdelning. *Passiv*, *trygg* och *trivsamt* är de som får ungefär samma resultat. Orsakerna till upplevelserna är *trafik och parkering*. Detta är kanske inte så konstigt då bilden till stor del visar den parkeringsyta som större delen av torget består av, och detta till större delen av året – något som designteamet med sitt bidrag ville komma ifrån, men som enkäten visar tydligt har misslyckats. Utifrån enkäten går också att uttolka att deltagarna tycker att den historiska miljön blir passiv och tråkig. Också *konsten* lyfts fram som en orsak till att miljön upplevs som tråkig, liksom *materialet* att den upplevs som passiv.

Figur 13 Deltagarnas uppfattning av vad som orsakar känslan passiv, baserad på resultaten av fråga 4b, Vad orsakar den känslan (markera max fem alternativ)

Figur 14 Deltagarnas uppfattning av vad som orsakar känslan tråkig, baserad på resultaten av fråga 4b, Vad orsakar den känslan (markera max fem alternativ)

Det som deltagarna är besvikna med är parkeringen och hur sittplatserna på torget är placerade, då utsikten mestadels består av parkerade bilar. En del tycker dock att det är en trevlig plats att sitta på, trots detta.

Något som många verkar uppskatta är skulpturen som finns i detta hörn av torget. Det framgår också tydligt att mer grönska varit önskvärt. Att ruinen under vintern används som skridskobana nämns som ett trevligt inslag, medan den nya belysningsarmaturen på torget inte anses passa in i miljön då den är för modern i sitt uttryck.

5 Analys och slutsatser

Det finns både likheter och skillnader i begreppsanvändningen när det gäller exploatörerna och bevararna. Skillnaden framträder när det är samma miljö som beskrivs. Samma begrepp används i stor utsträckning, antingen för att värdera miljön i sitt befintliga skick eller för att motivera förändringar. I syfte att förändra en miljö som i det här fallet både skall uttrycka en framtidsinriktad vision för torget och samtidigt övertyga om att det gamla kommer att få sin plats blir språkbruket ett maktmedel. Den slutsatsen som jag drar är att begreppsanvändningen skiljer sig åt trots att det är samma begrepp som används, innehållet varierar med hänsyn till valet av perspektiv. Skillnaden ligger i att begreppen definieras i olika sammanhang.

Eftersom exploatörerna ofta har de bästa ekonomiska förutsättningarna kan mer pengar läggas åt att beskriva en miljö som ska genomgå en förändring, och samtidigt motivera varför förändringen behövs. Bevarandesidans miljöbeskrivningar är korta texter, och därmed blir också motiveringarna till ett bevarande kortfattade. De texter som i den här undersökningen representerar bevarandesidan – världsarvsmotiveringen, riksintressebeskrivning och byggnadsordning – är gamla och inte heller kopplade till tävlingsprojektet. De kortfattade texterna lämnar också öppet för en friare tolkning av innehållet. Bevarandesidan är inte lika kapitalstarka som exploatörerna och har normalt inte lika mycket resurser för beskrivning och värdering av miljöer som blir föremål för planering.

Något som blir väldigt tydligt i undersökningen är att de begrepp som används i beskrivningen av den torgmiljö som var tänkt att skapas allt som oftast går igen i den beskrivning som de svarande ger. Dock tenderar det vara så att när deltagarna i enkäten använder begreppen så sker detta ofta i samband med ett beskrivande av vad som anses mindre lyckat i den nya utformningen. Som exempel på vad svarande inte tycker har uppnåtts på ett önskvärt sätt återfinns designteamets vision om en förbättrad framkomlighet, liksom en balans mellan det historiska och de nya tilläggen. Gällande visionen om mötesplatser och sittplatser, som målas upp som något väldigt angeläget i tävlingsförslaget, så har detta fått övervägande negativ respons ifrån de svarande, som tycker att dessa inte håller måtten. I både tävlingsprogrammet och det vinnande förslaget uttrycks ambitionen att komma bort ifrån den upplevda känslan av torget som parkeringsplats, något som många av deltagarna i enkäten tycker är precis just det som har skapats; en stor parkeringsplats.

De visioner exploatörgruppen arbetat efter och försökt förverkliga överensstämmer alltså inte med den upplevelse som enkätbesvararna i dag får av platsen. Tänkvärt är dock att den nya

utformningen av torget blivit positivt bemött inom Sveriges Arkitekter, vilket till exempel visats genom nomineringen till Sienapriset. Som estetiskt objekt ses uppenbarligen gestaltningen av torget som ett lyckat exempel inom arkitektprofessionen. Också beställaren av tävlingen måste varit positivt inställd till det vinnande bidraget då vi visionen blivit verklighet.

Intressant är också att deltagarna i enkäten verkar ha en hög medvetenhet när det gäller miljöbeskrivningar. En stor del av deltagarna verkar också vara insatta i vilka visioner som fanns för projektet på förhand, vilket leder till slutsatsen att det också måste finnas ett intresse från allmänheten i hur den offentliga miljön utformas, att sedan genomförandet i största allmänhet inte verkat ha fått ett hjärtligt mottagande indikerar att det finns skillnader i synen på arkitektur mellan lekmän och professionella företrädare för exploateringssidan. Något som det finns utrymme till att undersöka vidare, då det är tydligt att experterna på exploateringssidan inte verkar ha samma uppfattning av miljön som allmänheten har. Den viktiga framtidsfrågan är hur offentliga miljöer, synnerligen kulturmiljöer, ska förvaltas, utvecklas och förnyas som gemensamma tillgångar i samklang med allmänhetens intressen och uppfattningar om arkitektonisk kvalitet. Därför är det viktigt att det även finns en vilja hos experterna att få en förståelse för allmänhetens uppfattning av dessa miljöer, både vid exploatering *och* bevarande.

6 Litteraturförteckning

- (2010). Gator och Torg . i M. Hallberg (Red.), *Byggnadsordning för Visby innerstad* (ss. 74 - 75). Visby: Region Gotland.
- Gotlands län - Fakta och perspektiv.* (u.d.). Hämtat från Ration Fakta: <http://www.regionfakta.com/Gotlands-lan/> den 23 maj 2012
- Jonsson, M. (1989). *Visby innerstad - råd och riktlinjer för bevarande*. Visby: Gotlands Kommun, Byggnadsnämnden.
- Juryn. (2009). *Bygga, bo och miljö: Park, mark, allmän plats: Alla tiders torg: Tävlingen: Jurynsomedöme*. Hämtat från Region Gotland: <http://www.gotland.se/54204> den 23 maj 2012
- Redaktionen. (den 20 september 2012). *Hansestaden Visby*. Hämtat från Riksantikvarieämbetet: <http://www.raa.se/upplev-kulturarvet/varldsarv/hansestaden-visby/> den 7 april 2014
- Riksantikvarieämbetet. (den 11 september 2013). *Hem: Kulturarv: Samhällsplanering: Riksintresse för kulturmiljövården: Riksintressebeskrivningar: Gotlands Län*. Hämtat från http://www.raa.se/app/uploads/2013/09/I_riksintressen.pdf den 23 maj 2014
- Riksantikvarieämbetet. (u.d.). *Bebyggelse registret*. Hämtat från Riksantikvarieämbetet: <http://www.bebyggelseregistret.raa.se/bbr2/sok/searchResult.raa?ts=1400850357270> den 23 maj 2012
- Samhällsbyggnadsförvaltningen. (den 31 maj 2012). *Bygga, bo, miljö: Park, mark, allmänplats: Alla tiders torg: Projektet: Information om ombyggnationen*. Hämtat från Region Gotland: <http://www.gotland.se/63967>
- Samuelsson, B. (den 13 november 2012). *För alla/ Arkitekturpriser/ Sienapriset/ Sienapriset 2012/ Stora torget, Visby*. Hämtat från Sveriges Arkitekter: <http://www.arkitekt.se/s75066> den 7 april 2014
- Steffner, L. (2009). *Värdering av stadsmiljöer - en metod att mäta upplevelse*. Arkitektur och byggd miljö, Stadsbyggnad. Lund: Lunds tekniska högskola.

Stålhammar, J. (2009). *Ombyggnad och utveckling Stora Torget, S:ta Katarina och Klosterlängan i Visby*. Region Gotland, Tekniska förvaltningen, Bygg- och projektavdelningen.

Sydväst Arkitektur och Landskap; Malmström Edström med flera. (den 26 november 2009). *För alla/ Arkitektävlingar/ Genomförda tävlingar/ Visby Stora Torg/ Alla tiders torg/ Hela förslaget*. Hämtat från Sveriges Arkitekter: <http://www.arkitekt.se/s51745/f9434> den 7 april 2014

Waldemar Falcks Bildarkiv. (u.d.). Hämtat från <http://130.237.186.140/vft/data/b0587.htm> den 23 maj 2012

7 Bildförteckning

BILD 1 KARTA ÖVER VISBY INNERSTAD, (JONSSON, 1989).....	5
BILD 2 FOTO FRÅN 1875, PORTRÄTTERAR TORGHANDELN (WALDEMAR FALCKS BILDARKIV).....	6
BILD 3 VY AV VISIONEN I TÄVLINGSBIDRAGET (SYDVÄST ARKITEKTUR OCH LANDSKAP; MALMSTRÖM EDSTRÖM MED FLERA, 2009).....	9
BILD 4 VY ÖVER ANKARE 1 – LAMMEN SAMT TORGKASSEN, (FOTO: FREDRIK ADELSKÖLD).....	17
BILD 5 VY ÖVER ANKARE 2 – SMYCKET, SAMT STÖRRE DELAR AV TORGET, (FOTO: FREDRIK ADELSKÖLD).....	20
BILD 6 VY I ÖSTLIG RIKTNING SOM BLAND ANNAT VISAR PLATÅERNA FÖR UTESERVERING OCH TÄNKT STRÅK, (FOTO: FREDRIK ADELSKÖLD)	24
BILD 7 VY ÖVER ANKARE 3 – LUNDEN, SOM OCKSÅ VISAR S:TA KATARINAS FASAD, PARKERING OCH ARMATUR, (FOTO: FREDRIK ADELSKÖLD)	27

Bilaga 1 Enkäten analogt anpassad

Bakgrundsfrågor

Ålder:

Utbildning:

Boende:

Yrke/sysselsättning/profession:

Hur många gånger har du besök stora torget:

Aldrig

Ett fåtal gånger

Många gånger

Dagligen

Bild 1

1a. Markera de alternativ som DU tycker stämmer överens med din känsla av platsen på bilden (markera ett eller fler alternativ)

Aktiv

Passiv

Spännande

Tråkig

Trivsamt

Otrivsamt

Tryggt

Otryggt

1b. Vad orsakar den känslan (markera max fem alternativ)

HISTORIA; den historiska betydelsen av hus och platser

NATUR; inslag av grönska och natur

SKÖTSEL; skötsel och underhåll av mark och byggnader

ORDNING; organisation av kvarter och hus

VARIATION; kontraster i utformningen

UTBLICKAR; öppenhet och utsikt

RUMSKÄNSLA; rumsbildande utformning

VERKSAMHETER; arbetsplatser

SKALA; storlek och proportion mellan mark och byggnader

ARKITEKTUR; byggnadskonst

LJUS; dagsljus, belysning

MATERIAL; i byggnader, gatumöblering och beläggningar

FÄRG; harmonier och kontraster

KONST; skulpturer, installationer

VATTEN; i konstarrangemang eller i naturen

DJURLIV; till exempel fåglar

ÅRSTIDER; utformning som har olika fördelar under årstiderna

HÄNDELSER; mänskliga möten, möjligheter till egna aktiviteter

SERVICE; utbud av kommersiell och offentlig service

BLANDNING; variation av boendeform och verksamheter

SAMMANHANG; anpassning mellan nytt och gammalt

TILLGÄNGLIGHET; öppethållande för allmänheten

GRÄNSER; mellan privat, halvoffentligt och offentliga platser

GÅNGVÄGAR; möjligheter till promenadstråk

MÖBLERING; sittplatser och andra arrangemang utomhus

STÖRNINGAR; hantering av buller, luftföroreningar och konflikter i användningen

TRAFIK, PARKERING; motorfordonens anpassning till övrig användning

Övriga kommentarer och reflektioner;

Bild 2

2a. Markera de alternativ som DU tycker stämmer överens med din känsla av platsen på bilden (markera ett eller fler alternativ)

Aktiv

Passiv

Spännande

Tråkig

Trivsamt

Otrivsamt

Tryggt

Otryggt

2b. Vad orsakar den känslan (markera max fem alternativ)

HISTORIA; den historiska betydelsen av hus och platser

NATUR; inslag av grönska och natur

SKÖTSEL; skötsel och underhåll av mark och byggnader

ORDNING; organisation av kvarter och hus

VARIATION; kontraster i utformningen

UTBLICKAR; öppenhet och utsikt

RUMSKÄNSLA; rumsbildande utformning

VERKSAMHETER; arbetsplatser

SKALA; storlek och proportion mellan mark och byggnader

ARKITEKTUR; byggnadskonst

LJUS; dagsljus, belysning

MATERIAL; i byggnader, gatumöblering och beläggningar

FÄRG; harmonier och kontraster

KONST; skulpturer, installationer

VATTEN; i konstarrangemang eller i naturen

DJURLIV; till exempel fåglar

ÅRSTIDER; utformning som har olika fördelar under årstiderna

HÄNDELSER; mänskliga möten, möjligheter till egna aktiviteter

SERVICE; utbud av kommersiell och offentlig service

BLANDNING; variation av boendeform och verksamheter

SAMMANHANG; anpassning mellan nytt och gammalt

TILLGÄNGLIGHET; öppethållande för allmänheten

GRÄNSER; mellan privat, halvoffentligt och offentliga platser

GÅNGVÄGAR; möjligheter till promenadstråk

MÖBLERING; sittplatser och andra arrangemang utomhus

STÖRNINGAR; hantering av buller, luftföroreningar och konflikter i användningen

TRAFIK, PARKERING; motorfordonens anpassning till övrig användning

Övriga kommentarer och reflektioner;

Bild 3

3a. Markera de alternativ som DU tycker stämmer överens med din känsla av platsen på bilden (markera ett eller fler alternativ)

Aktiv

Passiv

Spännande

Tråkig

Trivsamt

Otrivsamt

Tryggt

Otryggt

3b. Vad orsakar den känslan (markera max fem alternativ)

HISTORIA; den historiska betydelsen av hus och platser

NATUR; inslag av grönska och natur

SKÖTSEL; skötsel och underhåll av mark och byggnader

ORDNING; organisation av kvarter och hus

VARIATION; kontraster i utformningen

UTBLICKAR; öppenhet och utsikt

RUMSKÄNSLA; rumsbildande utformning

VERKSAMHETER; arbetsplatser

SKALA; storlek och proportion mellan mark och byggnader

ARKITEKTUR; byggnadskonst

LJUS; dagsljus, belysning

MATERIAL; i byggnader, gatumöblering och beläggningar

FÄRG; harmonier och kontraster

KONST; skulpturer, installationer

VATTEN; i konstarrangemang eller i naturen

DJURLIV; till exempel fåglar

ÅRSTIDER; utformning som har olika fördelar under årstiderna

HÄNDELSER; mänskliga möten, möjligheter till egna aktiviteter

SERVICE; utbud av kommersiell och offentlig service

BLANDNING; variation av boendeform och verksamheter

SAMMANHANG; anpassning mellan nytt och gammalt

TILLGÄNGLIGHET; öppethållande för allmänheten

GRÄNSER; mellan privat, halvoffentligt och offentliga platser

GÅNGVÄGAR; möjligheter till promenadstråk

MÖBLERING; sittplatser och andra arrangemang utomhus

STÖRNINGAR; hantering av buller, luftföroreningar och konflikter i användningen

TRAFIK, PARKERING; motorfordonens anpassning till övrig användning

Övriga kommentarer och reflektioner;

Bild 4

4a. Markera de alternativ som DU tycker stämmer överens med din känsla av platsen på bilden (markera ett eller fler alternativ)

Aktiv

Passiv

Spännande

Tråkig

Trivsamt

Otrivsamt

Tryggt

Otryggt

4b. Vad orsakar den känslan (markera max fem alternativ)

HISTORIA; den historiska betydelsen av hus och platser

NATUR; inslag av grönska och natur

SKÖTSEL; skötsel och underhåll av mark och byggnader

ORDNING; organisation av kvarter och hus

VARIATION; kontraster i utformningen

UTBLICKAR; öppenhet och utsikt

RUMSKÄNSLA; rumsbildande utformning

VERKSAMHETER; arbetsplatser

SKALA; storlek och proportion mellan mark och byggnader

ARKITEKTUR; byggnadskonst

LJUS; dagsljus, belysning

MATERIAL; i byggnader, gatumöblering och beläggningar

FÄRG; harmonier och kontraster

KONST; skulpturer, installationer

VATTEN; i konstarrangemang eller i naturen

DJURLIV; till exempel fåglar

ÅRSTIDER; utformning som har olika fördelar under årstiderna

HÄNDELSER; mänskliga möten, möjligheter till egna aktiviteter

SERVICE; utbud av kommersiell och offentlig service

BLANDNING; variation av boendeform och verksamheter

SAMMANHANG; anpassning mellan nytt och gammalt

TILLGÄNGLIGHET; öppethållande för allmänheten

GRÄNSER; mellan privat, halvoffentligt och offentliga platser

GÅNGVÄGAR; möjligheter till promenadstråk

MÖBLERING; sittplatser och andra arrangemang utomhus

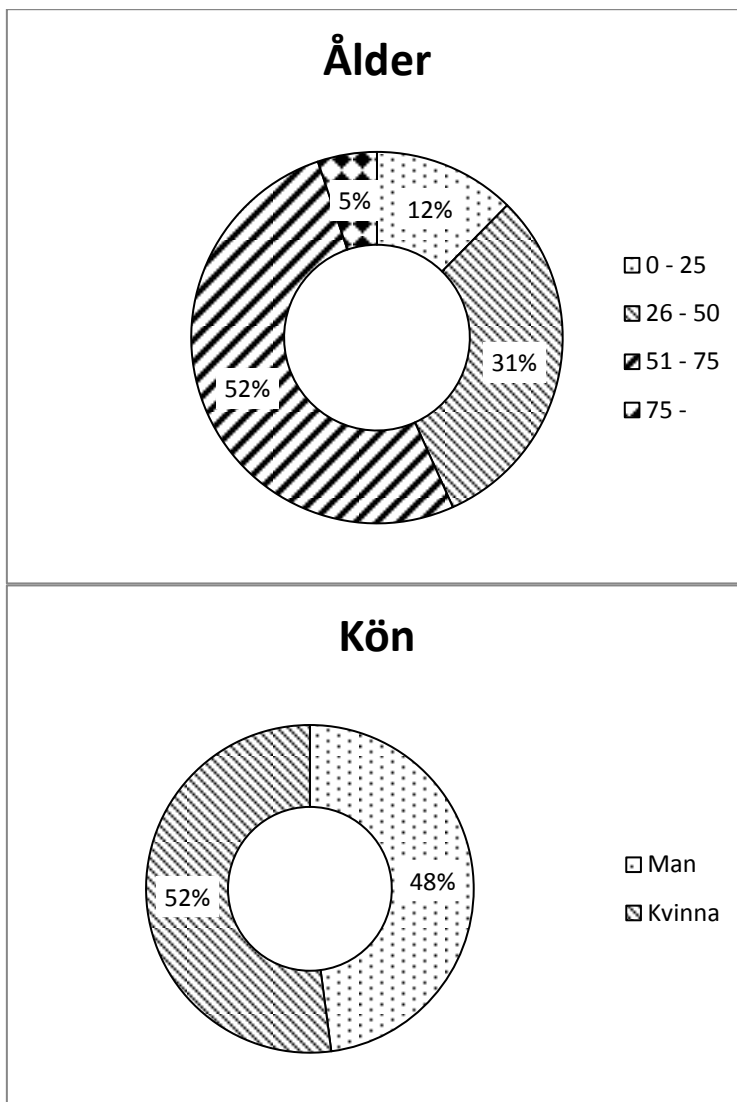
STÖRNINGAR; hantering av buller, luftföroreningar och konflikter i användningen

TRAFIK, PARKERING; motorfordonens anpassning till övrig användning

Övriga kommentarer och reflektioner;

Bilaga 2 Fullständig samling av enkätens resultat

Bakgrundsfrågor

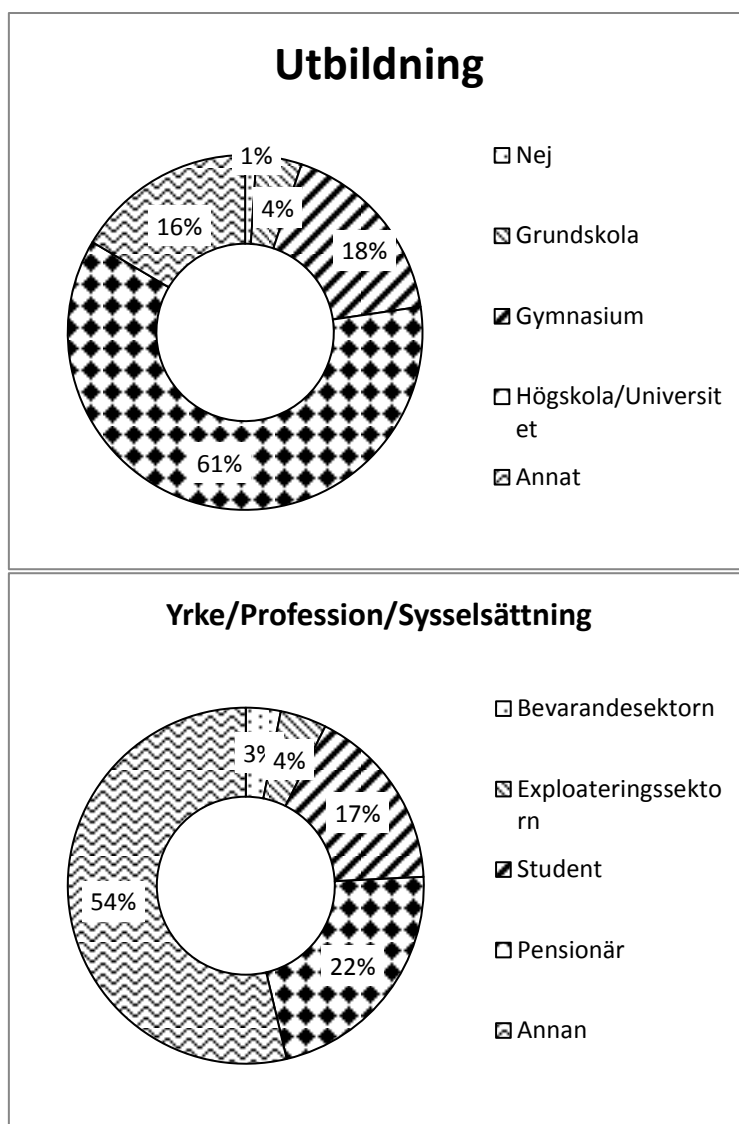

Bild 1, Fråga 1

	Antal svar
Aktiv	7
Passiv	10
Spännande	6
Tråkig	25
Trivsamt	15
Otrivsamt	23
Tryggt	14
Otryggt	4

Bild 1, Fråga 2

	Aktiv	Passiv	Spännande	Tråkig	Trivsam	Otrivsam	Trygg	Otrygg
HISTORIA	10	7	7	8	19	6	16	2
NATUR	0	1	0	5	0	2	2	0
SKÖTSEL	0	2	1	1	5	0	4	0
ORDNING	3	2	1	0	7	0	6	0
VARIATION	3	5	3	5	6	5	4	1
UTBLICKAR	2	3	1	2	3	1	3	0
RUMSKÄNSLA	6	3	6	3	10	4	8	0
VERKSAMHETER	3	4	2	2	4	1	5	0
SKALA	2	2	0	3	7	1	7	1
ARKITEKTUR	7	3	5	7	11	6	9	2
LJUS	2	3	1	1	2	1	3	1
MATERIAL	6	8	4	13	10	16	9	3
FÄRG	5	4	1	7	7	5	5	1
KONST	6	4	4	16	4	9	2	1
VATTEN	1	1	1	2	1	2	1	1
DJURLIV	0	0	0	0	0	0	0	0
ÅRSTIDER	1	2	0	2	0	2	2	0
HÄNDELSER	7	5	5	4	9	4	6	3
SERVICE	4	4	2	3	7	2	5	0
BLANDNING	3	1	2	2	5	2	2	0
SAMMANHANG	4	7	1	16	4	14	5	3
TILLGÄNGLIGHET	2	3	0	2	7	1	6	1
GRÄNSER	1	1	1	1	1	1	1	0
GÅNGVÄGAR	0	1	0	1	2	1	2	1
MÖBLERING	3	7	3	14	8	16	5	4
STÖRNINGAR	1	3	0	2	0	3	1	1
TRAFIK, PARKERING	1	3	0	7	3	4	3	1

Bild 2, Fråga 1

	Antal Svar
Aktiv	11
Passiv	12
Spännande	6
Tråkig	25
Trivsam	18
Otrivsam	12
Trygg	9
Otrygg	9

Bild 2, Fråga 2

	Aktiv	Passiv	Spännande	Tråkig	Trivsam	Otrivsam	Trygg	Otrygg
HISTORIA	15	6	10	9	20	4	17	0
NATUR	4	2	4	4	5	2	3	0
SKÖTSEL	3	0	3	1	5	0	4	0
ORDNING	7	1	0	4	5	0	4	0
VARIATION	7	3	9	6	11	5	8	0

UTBLICKAR	6	2	5	1	8	0	8	0
RUMSKÄNSLA	5	6	3	11	5	6	4	1
VERKSAMHETER	3	0	2	0	3	0	3	1
SKALA	2	0	2	4	2	4	3	1
ARKITEKTUR	8	3	6	8	13	5	11	2
LJUS	6	1	1	5	2	1	2	0
MATERIAL	4	6	3	18	4	13	4	4
FÄRG	1	5	1	5	4	4	2	1
KONST	1	4	3	12	3	7	2	1
VATTEN	5	4	2	10	4	5	2	1
DJURLIV	0	0	0	0	0	0	0	0
ÅRSTIDER	1	1	1	1	3	1	1	1
HÄNDELSER	3	3	3	3	6	1	4	0
SERVICE	3	0	1	1	2	0	2	0
BLANDNING	2	2	1	1	3	0	4	0
SAMMANHANG	7	7	4	12	11	9	7	2
TILLGÄNGLIGHET	3	1	2	2	7	2	5	1
GRÄNSER	1	0	1	0	2	0	2	0
GÅNGVÄGAR	3	0	1	2	4	1	2	2
MÖBLERING	2	3	2	6	3	8	3	5
STÖRNINGAR	0	1	0	4	0	3	0	2
TRAFIK, PARKERING	9	9	4	20	9	10	9	6

Bild 3, Fråga 1

	Antal svar
Aktiv	11
Passiv	8
Spännande	6
Tråkig	20
Trivsamt	15
Otrivsamt	22
Trygg	8
Otrygg	11

Bild 3, Fråga 2

	Aktiv	Passiv	Spännande	Tråkig	Trivsamt	Otrivsamt	Trygg
HISTORIA	4	3	4	4	9	3	7
NATUR	0	2	0	3	0	1	0
SKÖTSEL	4	2	0	1	3	3	2
ORDNING	6	2	3	1	8	3	4
VARIATION	2	6	1	8	3	8	1
UTBLICKAR	5	2	4	4	6	1	3
RUMSKÄNSLA	5	9	3	9	7	5	4
VERKSAMHETER	2	3	1	4	1	3	1
SKALA	3	1	1	2	1	6	1
ARKITEKTUR	6	3	3	8	7	9	4
LJUS	1	1	1	2	2	1	2
MATERIAL	3	4	0	14	3	10	0

FÄRG	2	3	2	2	5	1	4
KONST	2	2	0	5	0	3	0
VATTEN	0	0	0	0	0	0	0
DJURLIV	1	2	1	2	1	0	2
ÅRSTIDER	1	3	1	1	2	4	0
HÄNDELSER	6	5	1	4	8	3	4
SERVICE	2	3	2	3	3	1	3
BLANDNING	2	1	3	0	3	0	3
SAMMANHANG	5	4	3	8	4	3	3
TILLGÄNGLIGHET	5	0	2	3	5	3	3
GRÄNSER	4	9	2	5	4	5	3
GÅNGVÄGAR	4	1	2	4	2	4	4
MÖBLERING	3	1	1	7	4	6	2
STÖRNINGAR	1	1	0	1	0	3	1
TRAFIK, PARKERING	2	1	0	2	1	3	2

Bild 4, Fråga 1

	Antal svar
Aktiv	7
Passiv	16
Spännande	8
Tråkig	25
Trivsamt	15
Otrivsamt	13
Tryggt	15
Otryggt	5

Bild 4, Fråga 2

	Aktiv	Passiv	Spännande	Tråkig	Trivsamt	Otrivsamt	Tryggt
HISTORIA	13	9	17	9	27	5	2
NATUR	2	1	2	4	3	5	1
SKÖTSEL	4	1	5	3	10	1	1
ORDNING	3	1	2	3	4	1	2
VARIATION	6	2	8	3	7	5	2
UTBLICKAR	1	3	1	1	2	2	2
RUMSKÄNSLA	3	3	2	5	3	7	4
VERKSAMHETER	0	0	0	2	1	1	1
SKALA	2	1	4	1	5	1	0
ARKITEKTUR	4	4	5	7	10	3	2
LJUS	2	2	2	3	4	3	2
MATERIAL	4	5	7	6	9	5	2
FÄRG	3	1	2	3	2	2	0
KONST	1	3	3	8	5	5	1
VATTEN	0	1	0	1	0	0	0
DJURLIV	0	0	0	0	0	0	0
ÅRSTIDER	1	2	3	2	2	1	0
HÄNDELSER	4	1	1	1	3	4	1
SERVICE	0	0	0	1	0	1	1

BLANDNING	0	0	0	1	0	0	0
SAMMANHANG	6	9	5	11	7	7	5
TILLGÄNGLIGHET	2	2	2	1	3	0	0
GRÄNSER	0	1	0	1	0	0	0
GÅNGVÄGAR	2	2	2	3	5	1	1
MÖBLERING	1	4	1	12	3	3	1
STÖRNINGAR	2	2	0	3	1	4	3
TRAFIK, PARKERING	5	14	7	20	8	12	4

Bilaga 3 Kommentarer från enkäten

I den här bilagan har de flesta kommentarer från undersökningen samlats, ett visst urval har gjorts med olika grunder. De ligger sorterade efter vilken bild de tillhör.

Kommentarer till Bild 1

Rörigt och sterilt

Tråkig sammansättning och anpassning mellan den äldre och nyare miljön. Trist att torget känns som ett kallt känslolokall miljö.

Tycker att man har förstört torget. Idiotiskt att placera cykelställ framför ingången till ICA. Hur tänkte man. Under vinterhalvåret så är risken stor att man röjer undan fåren och man måste sätta ut varningskoner. Nunnans uteservering gör att det under sommartid är mycket trångt att ta sig in till Torgkassen.

Omotiverade stenar som bara tar utrymme.

Det är egentligen inget fel på lammen, jag tycker de är fina, men det stämmer liksom inte att ha dem just där. Jag tror de passar bättre på ett mer modernt torg där de harmonierar bättre med sin omgivning

Trafikering och de nyare inslagen är inte integrerade på ett bra sätt

Obegripligt att detta förslag till utformning av torget vann och blev genomfört. Passar verkligen inte in i den omgivande miljön

Det som verkligen stör den fina gatubilden av torget med bebyggelsen är den hiskligt fula skyltningen med prisuppgifter på olika matvaror. De borde tas bort!

Idag finns allt färre platser att koppla av, sitta och njuta. Stora torget har i många år varit en handelsplats. Att få människor att sätta sig utan att det kostar pengar, är en ide att prova.

Torgplatsen tas upp av i mitt tycke onödiga konstverk

Ser ut som betongklumpar! Om man vill sitta så vill man nog ha ryggstöd. Känns inte alls trivsamt. Jag tycker det förstör Visby. Allt modernare kan vara utanför murarna. Fungerar bra för barn och ungdomar antar jag. Jag bor numera 5 månader på Gotland varje år och trivs inte alls att sitta ute på torget, gärna längs med på vanliga bänkar

Mycket okänslig hantering av en historisk miljö, orättvis både mot de moderna (nutida) inslagen och den äldre miljön. Ser ut som stora sockerbitar utslängda på måfå. Attraherar möjligen barn att klättra på, men knappast en trött pensionär som behöver vila. Kallt och hårt. Allt känns på "måfå", som att man inte analyserat platsens logistik och grundläggande behov. Man borde tagit vara på den mötespunkt som anrika Torgkassen är och skapa en välkomnande omfamning av "prathörnet". Kanske någon växtlighet också.

Krafset som står där i betongform, det enda mysiga på platsen är det som fanns innan torget byggdes om.

Den gamla fina miljön med Torgkassen och de gamla husen känns hemtrevlig och mysig. De ditsatta moderna "lammerna" passar inte alls in i miljön och inte till något annat på torget. Känns ännu efter relativt lång tid då man borde ha vant sig väldigt malplacerade. Det väcker frågor: vilken konstnär har gjort detta? vad tänkte hen?

Eftersom jag vill besöka livsmedelsbutiken med bil, är det omöjligt i denna version.

Detta moderna ger ett kallt och sterilt intryck i ett torg som skulle kunna vara ombonat och varmt.

Det har även blivit svårframkomligt. Materialen och strukturen smälter inte in i Visbys miljö.

En av de största skandaler i modern tid på Gotland! Se utländska torg och mötesplatser! Där finns trevliga sittgrupper, grönska, vattenspel. Stora torget i Visby måste vara en av världens dyraste P-platser med tanke på kostnaden att "modernisera"!!

Det var ett vackert trivsamt och funktionellt torg. Sedan började man göra olika nivåer så man snubblar. Rörelsehindrade och de med dålig syn snubblar och riskerar att skada sig. Torgets trafikplanering har blivit konstig och otrygg. Man rör sig i konstiga mnter.. Miljön på torget stämmer inte med de fina byggnaderna runt om kring.

Frageställningarna otrivsamt ingen grönska misslyckad torghandel Hela torget dåligt rumskänslan frånvarande

Fula kalla och "döda" lamm Överblick från nåt uppiffande projekt i miljonprogrammen?

Saknar grönska och blomster.

Konstig utsmyckning i den delen av torget!!

Stora torget har för ett antal miljoner blivit förstört. Hur kan man göra så medlen världsarvsstad?

Tycker att betongklumparna förstör den mysiga känslan av ett småstadstorg med anor flera hundra år tillbaks i tiden, vackra parkbänkar skulle vara mer passande!

Stora torget blev en katastrof efter ombyggnaden med alla stolpar och betongklumpar. Var mycket mysigare innan och det hade kunna vara så mycket trivsammare.

Totalt felplacerade lekskulpturer i den här mycket gamla och medeltida miljön. De är iögonfallande och fula och klumpiga. De stör mig.

Funktion, byggnader och "kontsfåren" är alla trevliga inslag tillsammans på bilden känns det plottrigt och trångt ut.

Sittplatserna är mera lekställen för barn. De springer och hoppar på fåren??? Om det nu är får? Jag saknar vanliga sittvänliga bänkar.

Ser kallt och stelt ut. Fattas träd och grönska.

Tänker på katten Knäcken! Hoppas han blir staty.

Kommentarer till Bild 2

Saknar inslag av natur grönska och organiska former. Liknar söder torg i Visby innerstad. En parkeringsplats ingen vill hänga/mötas på. hade kunnat vara en parkering utanför coop/maxi

Belysningen är väldigt tråkig. Ibland har man en underlig tivolibelysning. Vattenkonsten fungerar dåligt. Ser ut i vissa vinklar som stridsvagnshinder. Kollision mellan det gamla och nya

Tråkigt med parkeringsplatsen

Samma sak här, det är snyggt, men de nya utformningarna harmonierar inte med sin omgivning

Även här har ett misslyckande skett i blandningen av nytt och gammalt tillsammans med parkeringen

opassande till miljön runt i kring, se svar på föregående fråga

Stora Torget är en möteplats där liv och rörelse skall råda. Att ta upp platsen med parkeringar där en redan drabbad innerstad att inte hitta sin puls.

Jag tycker om blomsteranläggningen, men tycker inte om att det är avsatser svåra att se. Höll på att snubbla i somras. Tycker att det kunde vara fontäner. "Bänkarna" kunde varit byggda med gatstenar istället om de måste vara där. Skulle vara mycket snyggare med gammaldags parkbänkar.

Tyvärr måste man konstatera att detta är en högst misslyckad plats (vinkel) av torget. De stora, avskiljande betongmurarna är inte vågräta, utan sluttar på ett märkligt vis västerut, så att man upplever det som att det blir fel proportioner och fel lutning för ögat. De borde följt samma horisontallinje över hela torget. Faktum är att de borde tas bort helt och hållet - de skapar visuella skavsår i en öppen miljö med en egen logistik, som brutits p g a anpassningen av bilar. De gående hindras att välja väg och de stora blocken tar över och dominerar på ett störande sätt. Ett positivt exempel på en känslig placering är Hanna Stahles konstverk i vänstra hörnet, det är integrerat i miljön på ett intressant och spännande sätt. Parkeringen är en katastrof, det har blivit ett biltorg, som trängt bort människan. Kallt, hårt. Inga växter eller grönska. Horisontaler och vertikaler samspelar inte utan irriterar och stör. Obalans. Man vill inte stanna, bara passera. Tyvärr blir omdömet så negativt, trots försök att se platsen ur positiv synvinkel...

För mkt bilar

Parkeringen blev alldeles för trång och olycksframkallande. Gångytorna med trappor och kanter gör det hela osäkert.

Vattnet gör det trivsamt med sitt porlande.

Här är det mer harmoni men det hade räckt med en vattenränna. (den till vänster)

Pinsamt! Den som sagt ja till placering av dessa smaklösa blomster- och vattenrännor borde ställas till ansvar!

Otillgängligt och människofientligt

Hör finns lite liv i tillvaron med vatten, plantering och träd.

Trappavsatserna ser lite avvikande ut. De långa bänkarna alt. vattenrännorna avviker färgmässigt, tycker dom är för ljusa. Bilarna passar inte in!!

Jag gillar den runda planteringen, men dom andra fyrkantiga sakerna hör inte hemma i en världsarvsstad! Får man förresten riva upp och bygga om ett gammalt torg i en världsarvsstad???? En undring bara...

Torget är en gammal mötesplats som bevarats i sin utformning i många många år. Husen runt torget är mycket gamla och vaktar de som är där. Med de nya installationerna störs min känsla. Jag tycker att det medeltida torget istället skulle tagits till vara och rekonstruerats alternativt förstärkts med fontän, träd på torget och serveringar på torget.

Det enda som är snyggt och väldigt trivsamt är den stora rondellen med sittplatser och blommor. Vattenrännorna används ju ibland till pissoarer och det är de väl inte tänkta till att vara.

Ser kallt och stelt ut. Fattas träd och grönska.

Torghandel (mycket "skräp") undersommaren, bilparkering som stör gatubilden.

Kommentarer till Bild 3

Saknar variationer mellan de olika uteserveringarna. Skapar varken trygghet eller avslappnad stämning.

Krogen närmast brukar lägga ut lastpallar så att dom får en större yta en vad dom har lov till. Man kan absolut inte passera mellan krogarna. Här är stridsvagnshindren värst. Gatubelysningen är ful. Husen vackra

Uteserveringarnas nya utformning har skapat utestängande gränser som inte bidragit positivt till torget och dess besökare

Att höja upp och göra inramningar kan öka effekten av sammanhang, där man bör se detta i sitt sammanhang sommartid. Det som skymmer eller förstör intrycket är några betongblock som både stör och hindrar den uppenhet som är tydlig för ett torg

Varför byggda nivåskillnader på ett gammalt torg?

Tycker inte om att en så stor del av torget stängs av och skärmas av från resten av platsen. Under ca 6 månader om året framstår denna plats kal och kall, i en sorts "i väntan på tursäsongen". Som om inte de bofasta Visbyborna har rätt att använda platsen resten av året. Det känns öde och man vet inte om de avskilda platserna är allmänna, eller tillhör respektive restaurang. Vad ska man göra där under okt till apr? Om man ändå tänkt på att göra lekskulpturer på plattformarna, där barn kunde leka när det inte är uteservering. De stora betongmurarna är en katastrof. De hindrar blicken men också logistiken - du tvingas gå en bit för att "komma igenom". För barn och rullstolsburna måste de stänga av mycket av synfältet. Inte heller är de gästvänliga att sitta på... Torgets "naturliga" logistik och rörelsemönster går i diagonala riktningar - detta har man helt missat i planeringen, som endast går i öst-västlig riktning och skapar en fast och fyrkantig känsla istället för en levande oregelbunden rörlighet. Det enda jag tycker om är själva kullerstenen. Inte heller finns uppmjukande belysning i marken. Och

man ser inte torgets vackra bebyggelse, synfältet störs och man förlorar känslan av överblick och frihet. Tyvärr...

Får man gå här eller inte? Hur fungerar det på kvällen?

Uteserveringarnas tvångsanpassning till trottoaren blev ju inte bättre än det var innan. Så här är det ju mycket utomlands, hade inte behövts här.

Det var förmodligen inte detta som var tanken men som blev resultatet när men inte låter praktiker styra.

Ett orosmoment med nivåskillnader. Kan orsaka olyckor.

Förskräckligt! Finns inget försvar för denna utformning av en mötesplats i en Världsarvsstad!

Genom alla olika nivåer har det skapats en farlig och onaturlig miljö.

Repetitivt och opraktiskt Vem fan lägger en gång mellan krogen och uteserveringen?

Raden av ställningar med tak på ser mycket konstigt ut. Saknar grönskan

Vintertid ser det sterilt ut. Sommar tid ok med serveringar och dylikt

Typiska snubbelkanter för äldre. Och hur går det på vintern när det skall röjas snö????

Även denna plats borde göras trivsammare. Bilden är tagen när det inte är någon uteservering. Det ser därför ödsligt ut. Ganska hyggligt här iallafall.

Supper trevligt på sommaren annars ganska tråkigt

På vintern är det ju bra promenadstråk men på sommaren tar ju restaurangerna hela platsen mellan vägg o uteplats. Så var det väl inte tänkt.

Ser tråkigt ut. Fattas träd och grönska.

Krogarna breder ut sig, hindrar rörelsefriheten.

Kommentarer till Bild 4

Sjukt tråkig placering och utformning av parkbänk. Tänkt att man ska sitta och stirra in i bilarna på parkeringen!?! Saknar även de naturliga inslag och organiska former. Stelt och tråkigt. Enda som lyfter upp platsen är ruinen

Här är det ofta stökigt på sommaren på grund av torghandeln. Torghandel ser skräpiga och fula ut. Ställer sina sopor och annat skräp i vägen. Man borde bygga in sådant lite snyggt. Överhuvudtaget så skäms man för utbudet av varor på torget. Skräp. Några få stånd har trevliga varor resten passar bättre in uppe på Öster. Vi är många som undrar vad som har hänt i huvudet på den som ritade torget. Det är fruktansvärt otrivsamt. Skridskobanan i vinter har varit ett trevligt initiativ. Sittplatserna utanför Bolaget är trivsamma. Tack för oss!

Den här skulpturen med äpplet och nycklarna gillar jag. Den väcker nyfikenhet och är dessutom vackert formgiven. Det enda jag saknar är historien som hör till. Finns det någon?

Det störande i vyn är parkeringen medan övriga moment är bättre i sitt sammanhang än övriga torget

Det som syns mest är parkeringar, sedan finns en installation med ett stenblock med äpple. Ruinen St Katarina och en möjlighet att sätta sig. Om man skall ha en holistisk synsätt så borde det finnas harmoni mellan Södertorg och Stora Torget vad gäller de lyktor som finns uppsatta. Det är det inte och här ser vi en funktionalistisk lampa liknande Skarabe Atleje Lyktan. Klocka på Torget har under lång tid varit obrukbar

Omotiverade "bänkar" mitt på ett promenadstråk hör inte dit.

Det är för mig obegripligt att REGION Gotland har, för höga kostnader, förstört en så betydande och publik del av innerstaden. Motsvarande "helgerån" har inte utförts sedan rivningen innanför Österport med påföljande mastodontbygge av "Borgen". Med stor spänning och bävan inväntar jag nu "utvecklingen" av Holmen i Visby hamn, där REGIONEN redan givit prov på sin stollighet utanför hamnterminalen!

Svårt att svara på när det inte är en sommarbild. Allt ser ödsligt ut samt ingen grönska. Känns bra dock för att torget och omgivningen ser ut ungefär som för.

En helt öde yta - vad ska man göra här (mer än möjligen ta sig upp till Adelsgatan)? Att sitta på den bänk som erbjuds känns lagom lockande - den är för nära ruinen om man vill sitta så att man ser på den (det blir att stirra in i väggen, man tappar proportionerna av arkitekturen), och vill man sitta åt andra hållet så ser man, just det, bilar! Och det kan väl vara kul om man är fem år! Det finns helt enkelt ingen logik i detta stråk. De få växter som finns verkar utplacerade utan omtanke och de är alldeles för få (även om de kommer att växa sig större med åren). En stor del av dagen ligger denna plats i skugga (söderläge, samt ruin som skuggar), vilket ger en kall känsla - där vill man inte sitta. Planteringar eller vattenarrangemang (skulpturer) el dyl kunde skapa större aktivitet i detta hörn. Dessutom kommunicerat bättre med Bakfickan och Munken, varifrån många har utsikt när de äter.

Aldrig har det väl kostat så mycket pengar för att förstöra ett bra torg, var är ytorna? Skampålen borde fram för att användas till beslutsfattare som fixat detta.

Väldigt tråkigt

Bänken som finns där är utmärkt - i övrigt så är platsen åtminstone nattetid långtifrån attraktiv.

Här är förändringarna i harmoni med Världsarvsstaden.

Valet av belysning visar på en total okänslighet och brist på kunskap om hur man skapar en modern offentlig miljö med känsla för tradition och formgivning. Se Köpenhamn! Se Paris! Se Oslo!

Lite saker som man kan snubbla på. Inte perfekt men inte så mycket att snubbla på. Dessutom ett mer levande torg

Livlöst

Ser ganska tråkigt ut nu när det inte syns något liv på torget förutom bilarna. Torget är ju helt annorlunda på sommaren med uteserveringar och folk som sitter vid vattenfallet och man hör hur vattnet porlar.

Bilden är tråkig! Saknas allt för att få torget välkomnande. Det finns inga mjuka linjer eller växter. Även här spelar årstiden in

Här ser man inte dom fula "lådorna... lite mycket bilar kanske, men synd att det inte är mera grönt, alltså träd!

På bilden ser det verkligen tråkigt ut med alla bilnosar riktade mot vår vackra medeltida ruin St Karin. Jag är ingen vän av parkering på torget och blir stärkt av denna bild. Mer plats för folk och möten!

På vintern ett plus med skridskobana inne i ruinen.

Parkeringsplatser och tillhörande trafik upplevs som ett allvarligt störningsmoment.